

Fotó: Bíró Sára

Készülő leltár

• Lassan elmúlik a nyár, a szőke kalászfekék alig rezzennek a pihegő mezőkön, a lombok zöldje fakóra válik a por alatt. Jó megállni a nyári szürkületben. Ahogyan a hűlni kezdő levegő esőt idéz, úgy emlékezünk mi is a sok eseményre, amelyben részünk volt.

Egyházalapításunk 450. évfordulója alkalmából számos találkozót szerveztek. Kirándulók látogattak el történelmi helyekre, zarándokok járták be a múlttól a jelenig ívelő távolságokat, gyermektáborok zsvijaja adott

reményt a jövőre vonatkozóan, egyházi épületek szépültek meg, egyetemes, regionális és körösi találkozók csendült a nevetés, fesztiválok hírt vitték a vallásszabadságnak. Hatalmas gazdagság ez: vannak áldozatvállaló közösségeink, amelyek mindannyiunknak példát mutatnak élni akarásból, élni tudásból.

Istené a dicsőség, aki megengedte a nyár ajándékainak sereg-szemléjét. Közösségeink hosszú, mozgalmas nyarának minden pillanatával Őt magasztaljuk.

A tartalomból:

XX. Szejkefürdői Találkozó

4

Unitárius jelenlét
Tusványoson

5

Lóháton Torda felé

8

Örök építkezés

13

Ádámos 500

16

„Ablakot is csinálj a
bárkára...”

19

● **Augusztus 3-án Székelykeresztúr önkormányzata értékes kulturális tevékenységéért Pro Cultura díjjal tüntette ki a Berde Mózes Unitárius Gimnázium színjátszócsoportját, a Bemugrit.** A színjátszócsoport laudációját Sándor Zsigmond Ibolya muzeológus mondta. A díjat Rafai Emil polgármester nyújtotta át Buzogány Zsuzsanna, Lukács Éva és Lakatos Sándor csoportvezető pedagógusoknak.

● **Augusztus 18-án zajlott Kolozsváron az UNOSZ éves közgyűlése és konferenciája.** Az ünnepi istentiszteletet Rácz Mária végezte, az énekvezér Kiss-Csete Erika volt. Az eseményen előadást tartott Lakatos Csilla *Az ima mint egyéni, párkapcsolati, családi megküzdés* címmel. Fülöp Júlia bemutatta az *Imák és elmélkedések. Unitárius nők imakönyvét*, amely az UNOSZ kiadásában jelent meg.

● **Augusztus 20–26. között a IX. Kolozsvári Magyar Napok keretében egyházunk** színes programokkal, előadásokkal, gyermekfoglalkozásokkal és vezetett sétákkal gazdagította a rendezvény programkínálatát.

● **Az augusztus 27. – szeptember 2. között megrendezett marosvásárhelyi Forgatag kulturális rendezvény** keretében egyházunk a Vallásszabadság sátor programjaival, előadásaival és állandó tevékenységeivel képviselteti magát.

● **Szeptember elsején kerül sor a VI. Tordai-hasadéki Unitárius Találkozóra.** A MUE és a Kolozs-Tordai Egyházkör közös szervezésű eseményén ünnepi istentiszteletre, előadásokra és közösségi tevékenységekre került sor.

Egyházköri hírek

● **Háromszék-Felsőfehéri Egyházkör**

Július 16–20. között szervezte meg a DAKK Egyesület a II. Datki Unitárius Gitártábort. A gitártábor 50 fiatalnak és 15 felnőttnek adott otthont.

A gitároktatást Szász Csaba, Korodi Balázs és Szabó Ottó vezette. Zeneelméleti és zenetörténeti előadások is elhangzottak. A kézműves-foglalkozások vezetői és a tábor állandó segítői a szentábrahámi Benedek Elek Általános Iskola tanítónői voltak, fényképezést tanított Mándi Emese, a Csík Zenekar fotósa.

Július 16–20. között vallásos foglalkozás zajlott a kálnoki egyházközségben. A hit Isten ajándéka mottóval. A bibliahétre felekezettől függetlenül bárkit vártak, a helybeliek mellett a nagyszülőknél nyaraló gyermekek is bekapcsolódtak a foglalkozásokba.

Július 23–27. között gyermektábor zajlott az olthévízi közbirtokosság erdei vendégházában. Zenés áhítatok, tematikus és szabadidős foglalkozások, vetélkedők töltötték ki a tábori napokat.

Július 28-án került sor az Oltmenti unitáriusok találkozására a Tepő-hegy lábánál, ez alkalommal a felsőrákosi egyházközség szervezésében. A rendezvény ünnepi istentisztelettel kezdődött, majd fellépett a felsőrákosi nőszövetségi kórus, a felsőrákosi fiatalok zenéltek és szavaltak.

Augusztus 4–5. között zajlott a Datki Unitárius Falutalálkozó. Az úrvacsoravétel után emléktáblát avattak az egyház 450 éves fennállása alkalmából. Az ünnepi istentiszteleten szolgálatot végzett Kovács István közügyigazgató, Major László helyi lelkész, Márkos Ervin kőhalmi lelkész. A rendezvény társszervezője a Nemzetstratégiai Kutatóintézet volt.

● **Kolozs-Tordai Egyházkör**

Augusztus 13–17. között zajlott a X. vasárnapi iskolás tábor a Kolozsvár-Belvárosi Egyházközség szervezésében. A 4–7 éveseket az Unitárius Bölcsődében napközis program szerint várták, míg a 8–13 évesek Szindén táboroztak.

● **Marosi Egyházkör**

Július 25–29. között a Marosvásárhely-Kövesdombi Egyházközség 57 tagja vallás- és nemzetismereti ki-

ránduláson vett részt Erdélyben és Magyarországon. Első nap a gyulafehérvári várat és a római katolikus székesegyházat, a vajdahunyadi és a dévai várat keresték fel. Második nap az aradi Szabadság-emlékművet, az ópusztaszeri nemzeti emlékparkot és Kiskőrösön Petőfi szülőházát látogatták meg. Budapesten az Országház, valamint a Nagy Ignác utcai templom meglátogatásával zárták kiándulásukat, amelyet a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. támogatott.

Augusztus 10–11. között a jobbagyfalva-nyárádszeredai egyházközség gyermekei és kísérőik kiránduláson vettek részt a 450 éves évforduló alkalmából. Első nap meglátogatták a homoródkarácsonyfalvi és nagyajtai unitárius templomot, a Kriza János-emlékházat, valamint a bölényparkot. Másnap meglátogatták a vargyasi Daniel-kastélyt, és részt vettek a szejkei unitárius találkozón.

Augusztus folyamán sor került a jobbagyfalvi parókia tetőszerkezetének teljes feljavítására. Az anyagi kiadások nagyobb részét az unitárius egyház és a Magyar Kormány, valamint a két egyesült államokbeli testvéregyházközség, a duxbury-i és a brewsteri gyülekezetek, illetve az egyházszerető hívek támogatásával sikerült fedezni. A felújítási munkálatokat augusztus 13-án szeretetvendégség zárta.

● **Székelyudvarhelyi Egyházkör**

Július 16–20. között szervezte meg az oklándi egyházközség és a testvértelepülés, Szamoskér a VI. Homoródmmenti Néptánctábort. Az oktatók, akik a Nyírség Táncegyüttes vezetői és tagjai voltak – Bohács Brigitta, Éder Róbert, Szalontai Jordán, Kiss Dóra –, mezőségi és felcsíki táncrendet tanítottak. A tanultakat a résztvevők gálaműsorban mutatták be. A Homoródmmentente gyerekei mellett csíkszeredai, székelyudvarhelyi résztvevők is voltak, de elszármazottak is hazahozták gyerekeiket Kanadából, Madridból és Budapestről. A tábor megszervezését a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. támogatta.

LÉLEKKENYÉR

Egymásért

A reformáció ötszáz éves évfordulóját követő és a vallásszabadság kihirdetésének 450. jubileumi évében Bartis Ferenc soraival azonosulva fordulok a múlt, jelen és jövő felé:

„Nekünk nem mindegy, hányan vagyunk,

külön sorokban mégis együtt,
élők, holtak egyfelé tartunk szívósan.

Apám harcot örökölt csupán,
én meg hitet a küzdéshez,
s fiam győzelmet hagy maga
után fiának.”

(*Férfiak krónikája*)

Tisztelettel és hálával gondolok azokra, akik szabaddá tették Isten keresésének útját. Azokra, akik elindultak, és nemcsak jártak, hanem haladtak ezen az úton. Tanítókra, prédikátorokra, akiknek tanítása és szolgálata által a törvény betűje megelevenedett, s teret nyitott a szabad gondolkodásnak és vallásgyakorlatnak. Iskolaalapítókra és templomépítőkre, jótévkökre, akik életcéljukká tették, hogy önzetlen adományaik által a tanítás és imádság házait, az iskolákat és a templomokat fenntartsák. Elődeinkre, akiknek hűsége, kitartása és áldozatvállalása őrizte, gyarapította, életben tartotta a lelki és szellemi örökséget nemzedékről nemzedékre.

Hálás vagyok azért, hogy nemcsak részese lehetek a gazdag örökségnek, hanem hitem, legjobb tehetségem és lehetőségeim szerint őrzője, életben tartója, gyarapítója és továbbadója is.

Külön öröm és élmény számomra azt tapasztalni, hogy évszázadok vitái, küzdelmei után eljött az idő, amikor az eddig a maguk útját külön járó felekezetek, köztük mi, unitáriusok is, közel kerültünk egymáshoz. A közös emlé-

kezés, a közös ünneplés kiváló alkalom arra, hogy a világon egyedülálló transzilvanizmus jegyében a jubileumi ünneplések után is közel maradjunk, és együtt, egymást segítve tölthessük be hivatásunkat Isten és ember szolgálatában. Fel-

„A testvéri szeretet maradjon meg közöttetek.”

(Zsid 13,1)

ismerve, vállalva és szolgálva közös célt, a nemzeti megmaradást és a hitbeli kiteljesedést. Ehhez, hála az isteni gondviselésnek, ma minden tudás és minden eszköz adott.

Csupán ellent kell állnunk, és le kell küzdenünk a globalizálódó világ mindent egységesítő és egyenműsítő törekvését, amely az egyén boldogulását, sikerét hirdeti. Minden áron és minden eszközzel. Jó esélyünk van a sikerre, a nemzeti, felekezeti és kulturális örökségünk megőrzésére a különbözőségben is, ha felismerjük, helyesen értelmezzük és elfogadjuk azt, hogy egymásra vagyunk utalva. Nem teherként, hanem erőforrásként. Egyéni és közösségi életünkben egyaránt. Hiszek abban, hogy külön sorokban, mégis együtt, egyfelé tartunk szívósan. Hiszek abban, hogy lesz erőnk a küzdéshez. Hiszek abban, hogy gyermekeink győzelmet hagynak gyermekeiknek. Hiszek abban, hogy ez a győzelem a kiteljesedő szeretet diadala lesz.

Természetesnek, áldásnak tartom, és meggyőződéssel vallom, hogy „az élet egymásra utaltság, és az egymásra utaltság legmagasabb fokozatára szervezett formája a szeretet.” (Szilágyi Domokos: *Barátok Amerikában*)

TÖRÖK
ISTVÁN

Ez a meggyőződés vezérel és kísér életemben és szolgálatomban. Nemcsak engem, hanem családomat is. Hisszük, hogy a szeretet élet, hogy csak szeretettel érdemes munkálkodni, hisz így lehet az egymásra utaltságot örömként

megélni. Azzal, hogy napról napra megéljük a szeretetet, a hitünk is kiteljesedik, és hidat épít szívtől szívig, lélektől lélekig, embertől emberig, testvértől testvérig.

Olthévíz amerikai testvéregyházközségének lelkésze, Alexandra McGee júliusi látogatása alkalmával, szászéki szolgálata után ajándékot adott át. Egy könyvet, amelyből egyetlen példány készült. Elmondta, hogy mielőtt lelkésztársaival Erdélybe jött velünk ünnepelni, kartonlapokat tett ki a közösségi termük asztalára, majd arra kérte a gyülekezet tagjait, hogy írják rá üzenetüket. A megírt lapokat szalaggal összefűzte, a borítólapra pedig azt írta, hogy a szeretet és a kapcsolat könyve.

Azóta újra és újra elolvastuk az összefűzött jókívánásokat: növekedett bennünk az öröm, és mélyült a hitünk a szeretet erejében. Közben arra gondoltunk, hogy életünk is ehhez hasonlatos ajándék, ilyen könyv, melyből egyetlen példány készül. Imádkozunk egymásért, és igyekszünk úgy élni, úgy szolgálni, hogy a szeretet és kapcsolat könyve lehessen Istennel és embertársainkkal, s örömmel olvashassák kortársak és utódok egyaránt. Imádkozunk azért, hogy a testvéri szeretet maradjon meg közöttünk.

XX. Szejkefürdői Találkozó

ÚJVÁROSI KATALIN

• „Nincsen nagyobb esztelenség, sőt lehetlenség, mint külső erővel kényszeríteni a lelkiismeretet és a lelket, aki felett hatalommal egyedül csak teremtője bír” – Dávid Ferenc e gondolatával várták a szervezők idén a Szejkére érkezőket: azokat, akik töretlen hittel immár húsz éve fontosnak tartják a nyári melegben is a hittestvérekkel való találkozást; azokat, akik néha néha merítkeznek a közösségi élményből vagy azokat, akik pár éve vagy csupán az idén kapcsolódtak be a találkozások erőt adó miliójébe. Egyre több az ilyenfajta lehetőség: körli találkozók, helyi megemlékezések, országos rendezvények, fesztiválok vagy épp virtuális csoportok útján mindenki megtalálhatja a neki megfelelőt, mert aki keres, az talál. A találkozók sorában idén is a megszokott időben, a megszokott helyre hívták és várták azokat, akik a szejkefürdői találkozó mellett döntöttek. Hívtak minden unitárius és más felekezetű embert találkozni Istennel, felebarátainkkal és önmagunkkal egyaránt.

A találkozót az alsósófalvi fúvósok nyitották meg, őket a környékről érkezett, viseletbe öltözött hagyományőrző lovasok felvonulása követte, majd ünnepélyesen átadták az országzászlót Kovács István közügyigazgatónak, az áldást Bálint Benczédi Ferenc püspök adta. Az egybegyűlteket Simó Sándor lelkész-esperes köszöntötte. Az ünnepi prédikációt Csete Árpád homoródalmási lelkész, az úrvacsorai ágendát Katona Dénes kórházlelkész mondta, az énekvezéri teendőket Orbán Gyöngyvér látta el. Az úrvacsorai jegyeket a székelyudvarhelyi kör adományozta: a kenyeret a legfiatalabb közösség, a zetelaki leányegyházközség ajánlotta fel, a bort a kör egyházközségei közösen, az úrvacsorát pedig a körben szolgáló lelkészek osztották.

Az úrvacsorát követően köszöntők hangzottak el: Bálint Benczédi Ferenc unitárius püspök részéről, Bajkó Norbert a testvérfelekezetek részéről, Janne Eller és Rob Isaacs képviselője az amerikai hittestvérek részéről, Grezsa István, Magyarország kormányának miniszteri biztosa részéről, Orbán Árpád székelyudvarhelyi alpolgármester és Borboly Csaba Hargita megyei tanácselnök részéről. A köszöntőket követően az ünneplők tiszteletüket tették Orbán Balázs sírjánál, ahol Palatka Gyöngyi szavalt, majd elhelyezték a kegyelet koszorúit.

Az ünnepi év alkalmára állított kapunál Albert Nagy Ákos szavalt el Fekete Levente nagyajtai lelkész ez alkalomra írt versét, majd Dénes Csaba szolt a kapukészítők nevében, az avatóbeszédet pedig Kovács István közügyigazgató mondta. Az ünnepséget Sorbán Enikő és az abásfalvi cigányzenekar előadása zárta.

A XX. Szejkefürdői Találkozó sokszínű volt. A találkozások milyensége egyéntől függött: ha kerested Is-

tent, Ő ott volt és várt rád; ha kerested az ismerőst egy jó szóra, egy kézfogásra, bizonyára meg is találtad; ha kerested magadban az embert és lehetőséget teremtettél a találkozásra, valószínű, megtaláltad. A szervezők, akik sokat tettek azért, hogy ez megtörténjen, hittek benned is! Ugye nem volt hiábavaló idén sem?

Az úrvacsorára való készülés más – fogalmazta meg több ember a környezetemben, akiket pár éve az úrvacsoravételről és annak szokásairól kérdeztem. Mássá teszi az ünnepi ráhangolódás, a sütés-főzés-takarítás felhajtása, az ajándékok beszerzése vagy az ünnep körüli teendők elintézése. Más, mert az ünnepre való készülés nemcsak a lakást teszi tisztává, hanem az ember lélekben is megtisztul. A készülődés teszi különlegessé. Más, mert az ünnepnek méltósága van. Más, mert önvizsgálatot is tartunk, vasárnap pedig csak imádkozunk. Az úrvacsoravétel felelősségteljesebb, mint egy vasárnapi istentisztelet.

Az udvarhelyi kör legifjabb leányegyházközsége már az év elején eldöntötte, a XX. Szejkefürdői Találkozóra ők kívánják a kenyeret adományozni, Isten iránti hálából, amiért gyülekezetté kovácsolódtak, s amiért gyakorolhatják és megélhetik unitárius hitüket immár intézményes keretek között is. A kenyeret az anyaegyházközségben, Székelymuzsnán sütötték.

Sok úrvacsorás alkalmat megéltem már, de ilyen még nem: amikor gyülekezeti előjárókkal, tagokkal – magyar unitárius és román ortodox emberrel egyaránt – közösen készítettük elő a kenyeret a szertartásra. Közös imádsággal kértük Isten áldását a falat kenyérré, amely az összetartozás és a megtartás falatja lehet annak, aki magához veszi azt, majd – régi szokás szerint – áldással szeltük meg a kenyeret. Ahogy teltek az úrvacsorás tálak, úgy telítődött a mi lelkünk is szeretettel és hittel. Köszönöm ezt a mélységes élményt, kedves hittestvérek – megtanítottatok egyé válni az életet adó Istennel a kenyér szelése közben. Istennek legyen hála!

Unitárius jelenlét Tusványoson

RÁCZ NORBERT ZSOLT

• Az idei év nem szűkölködött a jubileumi megvalósításokban és ünnepi pillanatokban. Januártól júliusig már egy sor olyan alkalomra, ünnepi találkozóra, istentiszteletre, avatásra került sor, amelyek valóban történelmi jelentőségűnek mondhatók. Ám a vallásszabadság eszmeiségének egyik vállalt tulajdonsága az, hogy mondanivalója a mában is meg kell szólaljon. Amennyiben ez nem így van, akkor a 450 éves határozat valóban értékes, de muzeális jellegű, avitt téma lesz. Ha pusztán az emlékezés a jubileumi év mozgatórugója, és nem egészül ki a múltba tekintés az aktuális valósággal, akkor bizony lelkesedésünk alábbhagyhat, hiszen értéket ünneplünk valóban, de olyat, amelynek szavatossága mára lejárt. Hála a Fennvalónak, ez a helyzet nem áll fenn! A vallásszabadság törvénye, valamint az azt megfogalmazók lelkülete, a mondanivaló sokrétűsége nemhogy muzeális, de valóban a mában is cselekvésre sürgető példa. Ennek az állításnak az alátámasztása végett e jubileumi év programjait előkészítő munkacsoport fontosnak tartotta, hogy újszerű környezetben, a templomi emelkedettségűtől vagy a konferenciák tudós légkörétől távol, zajos, hangos fesztiválokra és találkozókra is megszólaltassa a vallásszabadság izig-vérig erdélyi dallamát.

Így történhetett, hogy Erdély egyik ikonikus nyári rendezvényén, a Tusványoson elkészüljön és tevékenységbe lendüljön a Vallásszabadság sátra. Az immár 29. kiírását megérő Tusványos sajátos helyet foglal el a honi fesztiváltérképen. Lévén az egyik legrégebbi ilyen jellegű rendezvény, immár múlttal, hagyományokkal, nagy öregekkel és gyermekeiket idehozó régi motorosokkal rendelkezik, akik mellett szép számban találkozhatunk a mindig megújuló, mindig más, mindig formabontó ifjakkal is. A rendezvény másik sajátossága, hogy a zenés, nyári ifjúsági találkozók kavalakádját kiegészítik azok a beszélgetések és előadások, amelyek szabadegyetem-hangulatot kölcsönöznek neki. Az elmúlt években ez az a hely, ahol a magyar politika legjelentősebb mai képviselői mindnyájunk sorsát meghatározó kérdésekről értekeznek általában nagyszámú érdeklődő közönség előtt. Ám a politikusok mellett a különböző sátrakban különböző témájú programok csalogatják a rendezvény résztvevőit.

A Vallásszabadság sátra ebben a sokrétű, többhangú egészben kívánta hirdetni azt az egyedi szabadság-központúságot, amelyről úgy véljük, hogy Erdély egyik legértékesebb szellemi kincse. A sátor fala it körbe egyházunk jelenét bemutató kiállítás színesítette, a belépők pedig különböző unitárius települések és épületek szépségével ismerkedhettek meg. Aki akarta a Körösfői-Kriesch Aladár készítette festményt

ábrázoló óriáskirakóssal próbálkozhattak, vagy saját hálójukkal gazdagíthatták azt a falat, amely különböző tulajdonságok révén képiesen is kifejezte a sokszínűségünket.

Az állandó programok mellett napi rendszerességgel zajlottak beszélgetések és előadások. A sátor tevékenységét Kovács Istvánnak, egyházunk közügyigazgatójának nyitó előadása indította. Ő a jubileumi év mondanivalóját, fontosságát és időszerűségét emelte ki hozzászólásában. A további beszélgetések különböző területeken kísérelték meg megragadni a szabadság megélésének a lehetőségeit. Elsőként Aáry-Tamás Lajos magyarországi oktatási jogok biztosa, Barothi Brigitta ODFIE-alelnök, valamint Vass Orsolya, az Udvarhelyi Fiatal Fórum elnöke beszélgetett az oktatás területén megnyilvánuló szabadság kérdésköréről. Az ő eszmecseréjüket Solymosi Alpár csikszeredai unitárius lelkész vezette. A beszélgetés rendjén kiderült, az oktatási reformok legtöbbször viszonylag felszínesek, arra vonatkoznak, hogy mit és hogyan változtassunk, de ritkán teszik fel a legalapvetőbb kérdést: egyáltalán miért is oktatunk. A személyes példák, meglátások, valamint a nemzetközi sikertörténetek révén gazdaggá váló előadás minden résztvevőben vetett fel továbbgondolásra érdemes kérdést. E kezdő napot a vallásszabadság egyházi fontosságát tárgyaló beszélgetés zárta, amelynek Kató Béla református püspök, Darvas-Kozma József pápai káplán és Kovács István unitárius közügyigazgató voltak a résztvevői. Itt fogalmazódott meg az a meglátás, hogy Erdélyben a különböző felekezetek csupán egymásra utalva, egymást támogatva képzelhetik el a jövőt.

A következő napot a család, mint a kiteljesedés útja témájú beszélgetés indította. E kerekasztal-beszélgetés résztvevői – Ábrám Noémi, a Diakónia marosvásárhelyi fiókszervezetének ügyvezető igazgatója, Grezsa István miniszteri biztos és Biró Attila, árkosi unitárius lelkész – kiemelték, az igazi szabadság a kötődésben, a kapcsolatban, a családban válik megélhe-

tővé. Az egyéni létezés önmagában gazdag, de a teljesség a társadalom alapját képező család által érhető el.

Tőkés László európai parlamenti képviselő, Németh Zsolt, a magyar országgyűlés külügyi bizottságának elnöke, valamint Kovács István közügyigazgató, Szabó László unitárius lelkész vezetésével, az idén január 20-án, Magyarország Országgyűlése által elfogadott ünnepi törvény jelentőségéről és mondani-valójáról beszéltek.

Végül e napot egy közéleti jellegű beszélgetés zárta, amelynek fő témája a szabadság és politika kérdése volt. A beszélgetés résztvevői, Sándor Krisztina, az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács ügyvezető elnöke, Kolumbán Gábor, a Civitas Alapítvány igazgatótanácsának elnöke és Orbán Árpád, Székelyudvarhely alpolgármestere, rámutattak, a közéletben kevés a szabadság, ám a döntéshozók lépéseiket összhangba kell hozni a hétköznapi élet fölé emelkedő eszméikkel.

A Vallásszabadság sátra előadásainak zárómódot az a beszélgetés képezte, amelyen különböző felekezetű ifjúsági vezetők beszéltek, szabad egyházban szabad ifjak témában. A meghívottak, Popa Ilona, az ODFIE elnöke, Tussay Szilárd, az Erdélyi Ifjúsági Keresztyén Egyesület ügyvezető elnöke, Borota Gábor, a Gyulafahérvári Római Katolikus Érsekség Főegyházmegyei Ifjúsági Főlelkészének munkatársa, pszichológus, valamint a moderátori szerepet betöltő Fancsali Barna, a Magyar Ifjúsági Tanács elnöke, megállapították, annak érdekében, hogy a fiatalok rokonszenvesnek tartsák az egyházat, annak hitelesnek kell maradnia. Ha a forrás nem tiszta – mondták – nem várható el, hogy az újabb nemzedékek érdeklődést mutassanak iránta.

Összegezve a tusványosi jelenlétet, elmondható, hogy a 450 évvel ezelőtt élő törvényhozók szellemisége egy kicsit ott lebegett e sátor felett, különböző területeken keresve az igazság kifejezésének módjait.

„Jól tetted, hogy eljöttél”

ID. SZOMBATFALVI JÓZSEF

• Augusztus első szombatja minden évben nevezetesen nekünk, bözdújfalviaknak. Ekkor találkozunk a tó partján, szülőfalunk határában, a Siratófalnál. Megadott, hogy a múlt évben egy gáthiba miatt leengedték a vizet, és újra végigjárhattuk a falu utcáit, háztól házig, templomtól templomig. Most újra víz s a régi fájdalom.

De találkoztunk, és erről szól tájékoztató írásom, amelyet az ott elhangzott istentiszteleti beszédemből vett idézetekkel színezek.

„Huszonhetedik alkalommal éljük át a szülőfaluba való hazatérés fájdalmát, örömét, keserűségét, mosolyát, most már számunkra örök bánatát. Hozzuk a huszonhét év történéseit, és nemcsak, hozzuk egész életünket, amelyben ott van a gyermekkor, ifjúkor, építés, gyarapodás, elűzetés, rombolás, és újra meg újra a hamvakból való újjászületés.

Péter életében rögös és nehéz út vezetett odáig, hogy Kornéliusz kimondhatta: »jól tetted, hogy eljöttél.« Péternek alapvető változáson kellett átmennie, míg átlépte Kornéliusz házában a küszöbét, félre kellett tennie előítéleteit, szűklátókörűségét, fenntartásait és még sok minden mást.

»Jól tetted, hogy eljöttél.« Mi mindent kellett félretéve, hogy eljőjj, itt légy, részt vegyél, fejet hajts, emlékezz, meghallgass, könnyet ejts, együttérezz, vagy épp meglásd, megérezd Bözdújfalú szellemiségét, amely egyedi volt és mégis székelyföldi, erdélyi – a miénk, mindannyiunké.”

Sokan eljöttek ebben az évben is a találkozóra az egykor itt születettek, éltek közül. Sokak felől hírt hoztak, hogy nagyon öreg, beteg, egyedül él, vagy nem jön, mert nem akarja átélni újra a szülőfalú elvesztésének fájdalmát. Ez esztendőben is vannak, akik elmentek a minden földiek útján. De sokan eljöttek olyanok is, akikkel rég nem találkoztunk, és jólesett, hogy eljöttek az új szomszédok, barátok, velünk együttérzők.

„A korábbi idők, évszázadok történései a történelem lapjain olvashatók sok-sok változatban megfogalmazva, én most csak a huszonhét év pár fontos eseményéről, számunkra meghatározó fordulópontjáról szólok. Első találkozásunk csak két-három korosztályról szólt. A romok között, a növekvő víz fenyegettségében is jó volt találkozni, együtt lenni.

A következőre már mindenkit hívtunk, az már falutalálkozó volt még a katolikus templom kertjében, a hársfa alatt, de már a víz partján.

Aztán a Tanorok következett, kerestük a talpalatnyi földet, ahol a víz fenyegetése nélkül, de mégis ott-hon állhatunk meg, gyűlhetünk össze.

Meghatározó fordulópontra 1995, a mostani emlékhely megtalálása, majd a Sükösd Árpád által felépített Siratófal, és következett a kicsi erdő nyújtotta árnyékban az évről évre való találkozás, fogytkozásaink számbavétele.

A következő fordulópontra 2012, amikor új vezetőség került az erdőszentgyörgyi önkormányzat élére, s a velünk együttérző Csibi Attila polgármester ideje következett, akinek támogatásával otthonossá vált az emlékhely, bekerítődött, a bejárathoz székelykapu, a területén harangláb épült, és megvalósulhatott régi tervem, a kopjafafalu felépítése. Erdőszentgyörgyön a Rhédey-kastélyban, a bőzödújfalvi teremben sok emléktárgy, fénykép mellett a falu makettje is megtekinthető. És most újra egy fordulópontra az összetartozás temploma alapkövének letétele.”

A falu egyik szimbóluma, a vízben álló templomtorny pár évvel ezelőtt nem bírva tovább a víz szorítását, beleroskadt a tóba. Az erdőszentgyörgyi önkormányzat épp megerősítéséről tárgyalt. Építsük vissza – hangzott a döntés. Mi, bőzödújfalviak is támogattuk a kezdeményezést, hisz így a falu emléke évszázadokra megmaradhat, élővé válhat.

„Jól tetted, hogy eljöttél».

Te, aki először jársz itt, és a tragédia mögött is láthatod a túlélés, a feltámadás, az összetartozás csodáját.

Te, aki egyházi, közösségi, népi vezető vagy, és tetél, és tehetsz, hogy egy egyedi örökség továbbéljen.

Te, aki ismeretlenül, de új szomszédként, barátként testvérünk lettél együttérzésed, segítősándékkod, megértésed által.

Te, aki bőzödújfalvi falusfelünk vagy, vagy annak leszármazottja, unokája, dédunokája, és ismerned kell, tudnod kell, honnan hajtott ki életed fája.

És itt egy kicsit megállok. »Jól tetted, hogy eljöttél.« Te, akivel együtt nőttünk fel, együtt éltünk az elüzetés

előtt ezen a földön. Jó, mert csak te vagy egész életemnek tanúja, mindenki más csak abból egy résznek, ezért csak Te tudsz válaszolni a kérdésekre, amelyeket felteszek, s amelyek mindenki másnak bután hangznak. Te tudsz válaszolni, amikor azt kérdelem, hogy emlékszel-e ideges tanítónkra, akit oly sokszor bosszantottunk, s nagyokat csapott tenyerünkbe lakkozott vonalzójával, vagy hogy hívták a disznópásztort, aki a cigány nyelvre tanított minket, vagy a zenészt, aki a sátoros ünnepek reggelén házról házra járva elhúzta a családfő nótáját. Kitől mástól kérdezhetsz, hogy emlékszel-e, mi történt Virgóban, Csillaghegyen, Kincsesgödörben, Ördögnyaláb alatt, vagy milyen íze volt a Sárospatak kútja vízének...

És jól teszed, hogy mindazt magaddal viszed, amit itt láttál, hallottál, Bözödújfalvi szellemiségét, ahol hat felekezet – római katolikus, unitárius, szombatos, református, ortodox, görögkatolikus – öt templomával (csak a reformátusoknak nem volt, ők az unitárius templomban tartották az istentiszteletet) békességben élt az évszázadok alatt, példát mutatva, hogy lehet így is.”

Az istentiszteleteket követően az ez évi találkozó kiemelkedő eseményét – az alapkövetételet – méltatva, a bőzödújfalvi szellemiséget példaként állítva, mondott beszédet Bálint Benczédi Ferenc unitárius püspök, Dub László, a marosvásárhelyi zsidó hitközség világi elnöke, Péter Ferenc, a Maros Megyei Tanács elnöke, Pásztor Sándor, a Bihar Megyei Tanács elnöke.

A találkozón megjelenteket köszöntve, Csibi Attila Zoltán, Erdőszentgyörgy város polgármestere, tiszteletbeli bőzödújfalvi köszöntötte a hazajöttöket és vendégeket, megköszönve az összetartozás templomához nyújtott segítséget, egyben tájékoztatva arról, hogy az építéshez szükséges összeg 70%-a összegyűlt, így szeptemberben elkezdődhet a munka.

A találkozó hangulatát emelve, alkalomhoz illő, megható, Sente Levente bőzödújfalvi költő által írt verseket szavalt Ács Orsolya, Karda Kamilla és Koller Fanni, valamint Simó Annamária székelyudvarhelyi énekes az *Ez az otthonunk, Csodák ösvényén, Szabadnak születél* című dalokat adta elő.

Közben három unokám népdalt énekelt.

A találkozó közvetlenül a tó partján ért véget, ahol Sükösd Árpád mondott beszédet, majd e sorok írójával elhelyezte az alapkövet. Bálint Benczédi Ferenc unitárius püspök, Boldizsár Ferenc római katolikus lelkész, Schwartz Róbert, a kolozsvári zsidó hitközség vezetője és alulírott megáldották az emléktemplom alapkövét.

Mint mindig, az ősök sírjához való zarándoklás után a még látogatható kertekben vagy falu határában egy-egy árnyékos fa alatt fogyasztottuk el uzsonnákat, és azzal a reménnyel tértünk „haza” új otthonainkba, hogy a következő évben templomszenteléses találkozóra jöhetünk haza.

Lóháton Torda felé

Július 7–20. között 17 lovas több mint 500 kilométert tett meg a vallásszabadság jegyében. Útvonaluk érintette Székelyderzs, Bözöd, Marossárpatak, Mezőzáh, Torda, Szind, Mészkö, Székelykő, Nagyenyed, Gyulafehérvár, Vízakna, Oltszakadát, Fogaras, Olthévíz, Székelysombor, Várfalva, Mezőmadaras, Nyárádszentmárton településeit, majd Oklándon zárult hálaadó istentisztelet keretében. Demeter Sándor Lóránd lelkész-szervezővel, Demeter Dorottya zarándokkal, illetve Kelemen Levente lelkész-szervezővel Bíró Sára médiareferens beszélgetett a záróünnepség után.

• Hogyan született meg a lovas zarándoklat, túra gondolata?

Demeter Sándor Lóránd: Gyorsan pontosítanám, ugyanis ennek az útnak a neve zarándoklat. Pont amiatt a többlet miatt lett zarándoklat a neve, ami ebben a kifejezésben benne van. Mert egy túra egyszerű kirándulás, egy zarándoklatnak pedig van lelki többlete, tartalma, és valamilyen formában a valláshoz, az egyházhoz és legfőbbképpen a Teremtőhöz kötődik.

A gondolat úgy született meg, hogy évek óta lovagolok, tagja vagyok a helyi huszárcsoportnak, tehát van egyfajta kötődésem a lovas hagyományok őrzéséhez. 1568-ban, amikor a tordai országgyűlés volt, más lehetőség híján nyilván lovakkal, szánokkal érkeztek Tordára, és ezt, a lóháton megtett hosszú utat szerettük volna egy kicsit újrájátszani, megélni. Olvastam leírásokban, hogy például Erdővidékről három nap alatt lovagoltak Tordára. Zarándokutunk első három napjában ez is célunk volt, hogy megfigyeljük – „hallám” – mennyi nap alatt tudunk mi elérni Tordára. Igaz, négy napot mentünk, de a krónikák igazat mondanak.

• Kik bábáskodtak az ötlet valóra váltásánál?

Nagyon sok ember bekapcsolódott. Nyilván az alapötletet először a családban beszéltük meg, a kedvessel és a kislányommal. Utána ezzel a gondolattal kerestem meg az oklándi lelkészt, Kelemen Leventét, ő is lovas ember.

A zarándoklat házigazdáit az oklándi és derzsi unitárius egyházakozságek voltak, ki szeretném emelni Magyarország Kormányát és a Magyar Unitárius Egyházat

mint zarándoklatunk főtámogatóit. Mellettük több polgármesteri hivatal, egyházközség, egyesület, magánszemély is hozzájárult zarándoklatunk sikeréhez.

• Miként alakult a csapatvezetői feladatkör: volt szellemi vezető is?

Igen, a kettős vezetés elvét alkalmaztuk. Az úgymond taktikai, lovas vezető Demény Elemér volt, ő a Kecsetben lévő Lófő lovasudvar vezetője és alapítója, és a Lófő lovas csapatnak is ő a vezetője, amely Udvarhelyszékről majdnem 100 lovasat tömörít. Ő már korábban, 2011-ben elzarándokolt lóháton Ópusztaszerre, volt tehát ilyen-szerű tapasztalata. Ezért hívtuk őt meg a csapatba is, s rábíztuk a lovas taktikai vezetés biztosítását, a lelki vezető meg én voltam.

Azon kívül, hogy lovainkról és önmagunkról gondoskodunk, mindenkinek volt valamilyen vállalt feladata. Volt, aki a GPS-t kezelte, és leste, hogy merre tartunk, a megtervezett útvonalat mennyire tartjuk be, hol tudunk rövidíteni, milyen lehetőségeink vannak, stb.

Volt, aki a kovácsfelszerelést hordozta a nyeregtáskájában, voltak olyanok, akik a lovak egészségügyi állapotát figyelték, kezelték a sebeket. Volt ember-egészségügyesünk, aki ápolta a gyengélkedőket, sérüléseket, és az egyszerű maszszázstól a gyermek körömágyának kezeléséig mindenfélével foglalkozott. Voltak gabonafelelősök, de őrzők is, akik a lovakra vigyáztak. Szóval mindenkinek megvolt pontosan a helye, szerepe. Az út során kiderült, az első perctől leszögezett feladatokhoz a felelősök száma nem volt elég, illetve új teendők is mutatkoztak, amelyekre szintén ember kellett.

• Az idei nyár elég szélsőséges időjárású volt, ilyen körülmények között hogyan zajlott a zarándoklat? A lovak és a lovasok hogyan bírták az utat?

Voltak megpróbáló helyzetek, nem volt olyan nap az elmúlt két hét során, amikor ne vert volna el minket az eső. Volt olyan, hogy két napot át vizes bakancsban lovagoltunk, mert nem volt, ahol megszáritani, és igazából lehetőségünk se volt arra, hogy átöltözzünk, és száraz cipőt húzzunk. Az esőzések miatti páratartalomból, a fülledt melegből adódott már az elején néhány problémánk: felfőtt a lovaknak a háta a nyereg alatt, megpuhult a bőr, feltörte a nyereg. Ehhez járult, hogy Enyedig elég megpróbáltató volt az iram és a terep is. Székelyföldről kijutni a Mezőségre már önmagában is tortúra lovas szempontból, ráadásul el is tévedtünk egy adott helyen. Jó meredek szakadékokat másztunk meg. Az embereket beosztottuk különböző pontokra. A ló ment egyik ponttól a másikig, hogy átjuttassuk egy-

egy ilyen árkon, mert egy ember nem tudta volna megtenni, hogy egy ilyen akadályon végig menjen. Ezek a helyzetek az embereket is megpróbálták, minden szempontból meredeknek bizonyultak.

Emellett a lelki vívódások is megjelentek. Ahogy az ember kezd belelassulni az időbe, elkezd gondolkodni ilyen-olyan dolgokon. Együtt utazik, együtt kel, együtt fekszik tizenöt ember, akik között vannak felnőttek és gyerekek is, az adódó problémákból lesznek feszültségek. Természetesen voltak konfliktusok is, amelyeket mind-mind úgy kellett megoldani, hogy ne tévesszük szem elől a célt, a szertet jegyében kellett valahogy lerendezni, ami hála Istennek, sikerült is. Ezeknek köszönhető, hogy egy megedzett zárandokcsapat érkezett meg Oklándra. A lovaink még egy 450 km-t kibírnának, de az emberek mindegyike is azt mondta, hogy a következő 450 km-re is szívesen indulna ezzel a társasággal.

• A kisebbek hogy bírták a megpróbáltatásokat?

Fizikailag rendben vannak a gyerekek, mindegyikük sportol, lovagol, tehát fittek, a lovak is jobban viselkedtek velük, mert nem annyira megterhelő a súlyuk. Tehát ők fizikailag abszolút bírták. A különböző problémák megoldásából igyekeztünk annyira, amennyire lehetett, kivonni őket, bár az, hogy nyeregbe üljön egy gyerek vagy akár egy felnőtt tíz órát, és az alatt figyeljen a lovára, figyeljen a mellette lévő lovasra, figyeljen a környezetére, figyeljen az útviszonyokra, mentálisan mégiscsak megterhelő. Még akkor is, ha gondolatai nem kell azon járjanak, hogy hol szállunk meg, mit eszünk, biztonságban leszünk-e, ezeket mind a felnőttek rendezték. Volt, hogy nagyon elfáradtak ők is, nyűgösek lettek estére, de egy jót aludtak, és reggel ugyanolyan lelkesen indultak útnak. Egyébként a csapatban szabály volt, hogy a gyerekek este tízkor –

legkésőbb tizenegykor – le kellett feküdjének, hogy reggel tudjanak időben kelni és tudják kipihenni magukat. Amit következetesen betartottunk és betartottak, mert a gyerekek rendkívüli módon ragaszkodtak a rendhez.

Igazi csodaélmény volt mindannyiunk számára, amikor már a második nap is zuhogott az eső, és szét voltunk ázva, egyszer csak a gyerekek elkezdtek énekelni, mert jókedvük volt... Esténként, amikor későn értünk célba, és mindenki biztatta magát, hogy na, még csak öt km van hátra (ami körülbelül egy óra lovaglást jelentett), a gyerekek a lóháton elkezdtek valami mutogatós, pacsizós játékot játszani egymással – ezek mind nagyon szép tapasztalatok voltak.

• Volt-e a zárandoklat során olyan emlékezetes pillanat, amely sorsfordítónak tekinthető, változásokat elindítónak bizonyult?

Teljességében olyan volt, de az az igazság, hogy még annyira az élmény hatása alatt vagyok, hogy ezek még nem is tisztázódtak. Pillanatnyilag minden kiemelkedő, az egész út, a fogadások, a közösség, a lovas csapat, sok-sok olyan pillanat volt az út során, amittől elérzékenyültem, meghatódtam és azt mondtam, el se hiszem, hogy ez így van.

• Milyen új vonatkozásokkal gazdagodott a résztvevőknek a zárandoklat fogalma azáltal, hogy lóháton tették meg az utat? Miben más vagy több ez a zárandoklat amiatt, hogy a kijelölt úton lóháton haladtak?

Talán a gondoskodás és a törődés miatt több. Az ember, amikor elindul gyalogosan, csak magára figyel, lehetősége van arra, hogy észrevegye, fáj a lábfeje, sérti a bakancs a lábát. Lehetősége van, hogy arra figyeljen, fáj az izma, amikor elfárad vagy nyűgös, leül, megpihen, iszik, ha szomjas. Egy lovas zárandoklatnál ráadáskép-

pen jön, hogy a ló társként ugyanazeket az igényeket éli meg. Tehát nemcsak magára figyel az ember, hanem figyelnie kell arra is, akivel ez az utat végigjárja.

Emberi kapcsolatok szempontjából is mélységesen fontos tanulságokat hordoz magában egy ilyen zárandoklat, és sok-sok olyan tapasztalatot lehet szerezni, amely az emberekkel való kapcsolattartásban, akár a családban, akár baráti körben vagy bárhol hasznosítani lehet. Mindig emlékezteti egy ilyen út az embert arra, hogy végül is az életet sem egyedül járjuk. Vannak utak, amelyeken egyedül megyünk, de összességében az életet sem egyedül járjuk végig, mert van egy társunk, családunk, és van egy Gondviselőnk, akivel és akikkel ezt az utat megteesszük. A ló mint zárandoktárs erre folyamatosan emlékeztetett, ha például valakinek fáj a lába, izomláza volt, akkor arra is kellett figyelnie, hogy a lónak is izomláza lehet, a lónak is van nyeregtörése, az ő izma is fáj, az ő háta is fáj, nem csak az emberé. Amikor szomjasok voltunk, arra is figyelniünk kellett, nemcsak mi, emberek vagyunk szomjasok, hanem a lovaink is ugyanúgy szomjaznak. Társkapcsolati üzenetei és tanulságai mélységesek voltak ennek az útnak.

• Dorottya, miért csatlakoztál ehhez a zárandokúthoz?

Demeter Dorottya: Egyrészt azért, mert édesapám szervezte, másrészt azért, mert nagyon szeretem a lovakat. Már kiskorom óta lovagolok, harmadrészt pedig azért, mert édesapám fontosnak tartotta, hogy én is ott legyek mellette.

• Volt az útnak kiemelkedő pillanata számodra?

A zárandoklatnak egy fő mozzanata, a csúcsa ott volt Tordán, a vallásszabadság emlékművénél, az egy nagyon meghatározó jelenet volt. Felsorakoztunk a lovakkal az emlékmű előtt, elmondták a beszédeket, énekeltek, elénekeltek

a himnuszunkat, az nagyon szép volt. Azon kívül meg több kaland is volt, ami emlékezetes maradt.

• **A zarándoklat alatt volt időtök arra, hogy elmélyüljete, együtt imádkoztatok?**

Mindenkinek volt egy zsolttára, egy nótája, amit mindig elmondott, és a többiek vele együtt énekeltek. Nagyjából sikerült minden reggel így elindulni, de volt, amikor késésben voltunk, és nem volt időnk.

• **Mi volt a te éneked, versed?**

Nekem Radnótától volt a *Nem tudhatom* című vers, az a kedvenc versem. Az unitárius énekeskönyvből a 255. számú, a *Merj élni, merj, földgyermek* és volt egy népdal, a *Kis-Küküllő mellett egy szép, drága madár lakik* című, meg egy ígém: „Mert nagy az ő szeretete irántunk, az Úr hűsége örökké tart. Dicsérjétek az Urat!” (Zsolt 117,2)

• **A kezdetekről, a tervezés lépéseiről mondana pár szót?**

Kelemen Levente: Már pár éve tervezzük Demeter Sándor lelkészkollegámmal, hogy jó volna lóháton elzarándokolni Dévára, ugyanis mindkét család lovas család. Szinte kapóra jött a 450 éves évforduló, és adta az ötletet, hogy ezt a vallás-szabadság kimondásának szellemében kell megszervezni. Ami nem jelentett mást számunkra, mint azt, hogy mind a négy bevett felekezetből kérjünk fel zarándokokat, és járjuk be az akkori bevett nemzetek nevezetesebb történelmi helyszíneit.

Az első lépés az útiterv megtervezése volt, a 450 év adta az ötletet, hogy legkevesebb 450 km-t kellene megtennünk. Utána pedig megkerestük azon lovas barátainkat, ismerőseinket, akik felvállalják a zarándoklatot.

• **Milyen tervezési munkát végzett ön ebben az előkészületi folyamatban?**

Sajnos már a tervezési munkálatok kezdetén tudomásul kellett

vennem, hogy a lovas zarándoklaton fizikailag nem vehetek részt kiújult betegségem miatt, de azért megpróbáltunk családommal együtt az előkészületekben és a kivitelezésben segíteni.

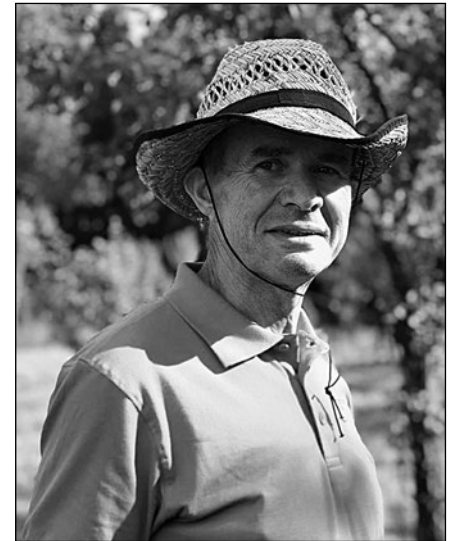
Először is, a zarándoklatához szükséges pénzforrást igyekeztünk előteremteni pályázat útján az Emberi Erőforrások Minisztériumától. Megterveztük a zarándokpólót és a két zarándokzászlót a szervező egyházközségek szimbólumaival, templomaikkal. Felvettük a kapcsolatot azon közösségekkel, ahol fogadták a zarándokokat, és megpróbáltuk előkészíteni a szállást a lovaknak és az embereknek. Beszereztem a lovak takarmányozásához az abrakot, s ezeket a pihenők helyszíneire szállítottam, hisz fontos, hogy egy ilyen hosszú úton a lovak jól legyenek takarmányozva, ők viszik a lovasokat a hátukon.

Hála Istennek, ezen munkáimban voltak segítőtársaim, lelkész-kollégáim (Dénes Ödön, Dakó Ferenc, Mátyás István, Gál Zoltán, Szabó László), akik mellénk álltak, és a megfelelő helyekre elszállították a takarmányt.

• **Ki vett még részt a zarándoklat megszervezésében?**

A zarándokok maguk is hozzájárultak ehhez. Mindenki ott segített, ahol szükség volt. És segítség-re sokszor volt szükség, akár szak-

mai, akár kapcsolati vagy anyagi kérdésekre gondolok. De segítségünkre voltak mindazon közösségek, ahol a zarándokok áthaladtak, s útba igazítottak, egy szelet kaláccsal, pánkóval, egy pohár borral megkínáltak, ahol vacsorával fogadtak és reggelivel indítottak útnak. Külön meg kell említenem az oklándi gyülekezetet, amely a záróünnepséget megszervezte, és meghívta a zarándokokat, családjaikat, a fogadó közösségek képviselőit, hogy együtt ünnepeljenek Oklándon. Segítségünkre volt a helyi fúvószenekar. A homoródmenti és csíkszéki hagyományőrző huszárok jelenlétükkel ünnepélyesebbé tették a fogadást.

Ugyanakkor az egyházközség női tagjairól sem feledkezhetek meg, akik az ünnepi ebéd mellé házi süteményeket készítettek, és több mint 230 embernek felszolgáltak.

• **Az oklándi gyülekezetből volt, aki részt vett a zarándoklaton?**

Az oklándi gyülekezetből a két fiam vett részt, de rajtuk keresztül mi is, mint családtagok lélekben ott voltunk, és én hiszem, hogy a gyülekezetnek még sok-sok tagja. Minden nap tartottuk velük a kapcsolatot telefonon, és ha kellett, biztattam, bátorítottam őket, vagy esetleges észrevételeimet, kritikáimat is megfogalmaztam a nehézségek közepette, amikor úgy éreztem, hogy szükséges.

• **Bár nem tudott személyesen részt venni a zarándoklaton, véleménye szerint több-e, másabb-e ez a lovas zarándoklat ahhoz képest, amikor az ember gyalog teszi meg az utat?**

Ha egy szóval kellene megfogalmaznom, akkor csak annyit mondanék, igen. Több, mert itt nem csak magamra, esetleg embertársaimra, hanem a magam és a mások lovára is kell figyelni. A ló nagyon érzékeny állat. Minden rezdülésünkre figyel, megérzi azt is, ha valami nincs rendben bennünk. Ezért egy lovas zarándoklatnak először rendet kell teremtenie önmagában, hogy a lovával is összhangra tudjon találni. S ha ezt az összhangot megtalálja, akkor együtt tud lélegezni a természettel, és ezáltal közelebb kerül Istenhez. Talán ezt az összhangot szemlélteti az a jelenet, amikor nagyobbik fiam, Előd, alig hétévesen hazatért egy lovaglásból. Megkérdeztem tőle, hogy milyen volt, és ő így válaszolt: „apa, mintha lebegtem volna”. Azóta sokszor eszembe jut ez a kijelentése, s azóta én is sokszor átéltem ezt az érzést. Akár magányosan, akár gyermekeimmel, amikor hosszan lovagolhatam az oklándi fenyves fölött, akár sziporkázó hóban vagy harmatcseppektől csillogó fűben.

• **Hogy tapasztalja, a fiai életében bekövetkezett valamilyen változás a zarándoklatnak köszönhetően?**

Még kevés idő telt el a zarándoklat befejezése óta, és időm sem volt még velük elbeszélgetni erről az élményről. Zarándoktársaik egy-egy elejtett mondatából azt a következtetést vonhatom le, hogy nagy és jó hatással volt ez a zarándoklat rájuk. Én hiszem, hogy egy életre szóló tapasztalattal gazdagodtak, amely még jobban megerősíti őket emberségükben, szülőföldjük szeretetében és hitükben egyaránt.

(A teljes interjú Facebook-oldalunkon olvasható.)

Levél a lovas zarándoklatoknak

Kedves zarándokok! Ma szerettem volna elmondani nektek pár gondolatot, amely az elmúlt két hét után kikíváncozott belőlem. Mivel lehetőség nem volt rá, ezért leírom. Amikor a férjem elkezdte tervezni ezt az utat, hittem is, meg nem is. Amikor a lányom elhatározta, hogy ő is részt venne benne, elkerekedett a szemem. Aztán látva az összebújásaikat, a Sándor tervezéseit, vívódásait, tudtam: ez visszafordíthatatlanul elindult. És szemlélni kezdtem, hogy mi lesz belőle.

Lovakkal elindulni és megtenni 450 km-t olyannak tűnt, mintha történelemkönyvbe lapoztam volna. Vagy mesekönyvbe. Nem mindennapi. De hát egyetlen mesehős indulása sem az, akiben megéri az út gondolata. A hozzátartozó tudja: mást nem tehet, mint feltarisznyálni a hamuban sült pogácsával. Nehéz megsütni azt a pogácsát, van benne könny, féltés, bizalom, hit és óriási szeretet. A tudat, hogy az otthon maradót az elmenővel ez összeköti, mindent megér. De tudnia kell az otthon maradónak: kell a hősnek az az út, hogy azzá válhasson, amivé, akivé szeretne. S tudnia kell az elmenőnek: ide bármikor visszatérhet, ha úgy akarja.

A hősök elindulásában ott a kaland, a vágy, a remény, a bizalom s a hit, hogy jobb lesz, mint előtte volt. Hogy az úton veszély van? Hogy eltévedhet olykor a rengeteg erdőben? Hogy meg kell vívnia hétfejú sárkányokkal? Hogy le kell hajolni s megetetni egeret, békát? Hogy meg kell tanulnia megfelelően megszólítani a bölcsöt? S ha kell, áldoznia kell önmagából – pl. egy jobb combot a táltosnak, hogy repíthessen egyik világból a másikba. De ha van égő parázs, ha van mersz kimetszeni egy darabot saját magunkból, akkor a táltos megkérdezi: hogy repüljünk, édes gazdám? Mint a szél, vagy mint a gondolat?

Hogy ki mikor kezdett el repülni a táltossal, nem tudom, de mind szárnyaltok! Más lett az arcotok, a kezetek, másként rezdül bennetek a lélek. Megtörtént a csoda.

Hogy ez a mese véget ért-e, ki-ki maga tudja. De hogy úgy fog véget érni, hogy: boldogan éltek, amíg meg nem haltak, no, azt biztosan tudom! Isten áldjon benneteket. További óvó és féltő szeretettel irányotokba, Kata.

ÚJVÁROSI KATALIN

Őseink hagyatéka

VÁNCSA CSILLA

• A tengerszint felett 810 méteres magasságban fekvő Vadas-tető lábainál elhelyezkedő öt unitárius egyházközség – Árkos, Kálnok, Sepsikőröspatak, Bölön, Nagyajta – egy Istenben hívő népe számára zarándokhely az a tisztás, amely a gyönyörű kilátás mellett a fenyők és cserefák illatával testi-lelki megnyugvást ad minden arra látogató ember számára.

Idén, július első szombatján az árkosi vándorhang hivatkozó hangjára több százan zarándokoltak a Vadas-tetőre, ahol az idei rendező, a sepsikőröspataki egyházközség nőszövetségének tagjai kaláccsal, egy pohár köményes pálinkával és ajándék székely kokárdával (melyen a 450-es szám egyházunk fennállásának évfordulóját jelezte) fogadták az érkezőket.

Az évek folyamán a tisztáson felállított emlékkopjafa és -harangláb mellé most Bedő Zsolt unitárius presbiter jóvoltából kőből épített szószék került, amelynek oldalán Komán Béla sepsikőröspataki református faragómester által elkészített unitárius címerrel, utalva az említett tisztás unitárius zarándokhely voltára, valamint arra, hogy az őseink által egykoron megálmódott hagyomány nemzedékről nemzedékre átöröklődik.

A találkozó megszervezésében a házigazda lelkész, Tordai Ernő és felesége, Melinda tiszteletes asszony, ifj. Költő Sándor gondnok, a presbitérium, illetve a nőszövetség tagjai és számos hívő lélek – felekezetre való tekintet nélkül – vett részt, akiknek ezúttal is köszönetet mondok.

A sepsikőröspataki nőegylet dalcsoportja a *Fel, barátim, Dávid Ferenc zászlaja alá* című énekkel hívta az újonnan épített szószék közelébe az egybegyűlteket. Tordai Ernő lelkész a Zsolt 121,1–2 alapján tartotta meg felemelő egyházi beszédét, amelyből kicsengett, hogy őseink tudatosan választották a Vadas-tetőt zarándokhelyül, ugyanis a hegycsúcsokon Isten közelsége ad újabb erőt a hívő ember számára a mindennapok küzdelmeinek megvívásához. Hegyeink őriznek minden bajtól bennünket, ott közelebb érezhetjük a jó Isten gondoskodó kezét magunkhoz. Ez a gondoskodó kéz vigyázott lépteinkre a mögöttünk

hagyott 450 év folyamán, és hisszük, hogy életünk továbbra is az Ő kezében lesz a legbiztosabb helyen.

Török István, egyházkörünk esperese a Józs 4,20–24 alapján szólt az egybegyűltekhez, majd megáldotta a köszöszéket. Egyházunk vezetőségének üdvözlését Demeter Zoltán körü felügyelőgondnok tolmácsolta, felhívta az egybegyűltek figyelmét az emlékév további rendezvényeire. A köszöntéseket követően egyházközségünk gondnoka, ifj. Költő Sándor átadta a Vadas-vándorzászlót a soron következő szervező, a kálnoki egyházközség képviselőjének, majd istentiszteletünk zárásaként elénekeltük himnuszainkat. Nagy érdeklődés kísérte még a nap folyamán a Székely Virtus, valamint a Tiszafa Hagymányörző Egyesületek lovas- és íjászbemutatóit. A hirtelen eleredt nyári zápor nem tudta kedvét szegni a szentivánlaborfalvi Székely István Dalkör énekeseinek, mert a sátrak alatt továbbra is szóltak a nóták és a szebbnél szebb katonadalok. A flekken mellé a sepsikőröspataki és kálnoki fúvósok szolgáltatották a zenét, a gyermekek kézműves asztalánál jó volt a hangulat, a nőegylet asszonyai alig győzték készíteni az ínycsiklandozó illatot árasztó pánkót, a csokis, dzsemes és ordás hígalacsintát, és ha kissé akadozva is, de lassan csordogálni kezdett a sörcsap is.

Az ősi cserefák alatt ülve emlékeink a múltba kalandoztak. Felidéztek azokat, akik már csak lélekben ünnepelhetek velünk. Kegyelettel a szívünkben gondoltunk a tíz évvel ezelőtt elhunyt ifj. Bedő Ferencre, valamint néhai id. Költő Sándornéra, a mindig nótás kedvű Irénke nénire, akit fél évvel ezelőtt szólított magához a mindenható Isten. Emlékük legyen áldott!

Az alkonyatban hazafelé tartva, elkönnyvelhettük, a jó Isten gondoskodott arról, hogy szép napunk legyen. Megérte a sok-sok fáradságot ez a csodálatos alkalom, mert őseink hagyományát nemcsak ápolnunk és őriznünk kell, hanem át is kell adnunk azt a következő nemzedék számára.

Kórházlelkészi szolgálat

Kolozsvár:

dr. Ferenczi Enikő 0740 063 767

Marosvásárhely:

Pavelka Attila 0723 515 921

Sepsiszentgyörgy:

Buzogány Csoma Csilla 0742 512 574

Székelyudvarhely:

Katona Dénes 0266 213 100

Örök építkezés

MIKÓ FERENC

• Tarcsafalva kedves domboldalai között, a Konyhapatak völgyében élő kis közösségben benne van a világmindenség. A kincses városból érkezve, a világ nevezetes helyeit bejárva, érkeztem e gyülekezetbe. Ilyen szemmel figyeltem ennek a vidéknek, falunak az életét. Két esztendő elteltével bátran kijelenthetem: igen, benne van minden, amiről a világ szól. Felemelő érzés ezt felismerni annak, aki erre őszintén rá tud csodálkozni.

Nagy közösségekben a környezet annyi ingert szolgáltat, hogy mindig vannak újabb és újabb céljaink, amit el akarunk érni.

Amikor megérkeztem Tarcsafalvára, annyi tervem volt, hogy a világot ki tudtam volna forgatni a sarkából. Szerettem volna mindenkit megismerni, a gyermekekből és fiatalokból jövőt faragni, az idősebbeknek biztonságot nyújtani, haladni, építeni. Építeni és építeni! Templomot. De azonnal!

A helyzetkép ismerős, mert híre volt már több mint egy évtizede: a templom régóta repedezik, gondok vannak vele. Nehéz felújítani, talán újat kellene építeni... De hova? És milyent? Mi legyen a régivel?

Első teendőm a régi iratok felkutatása volt, hogy megismerhessem a múltat. A viharos idők ellenére a levéltárból sok irat fennmaradt, amelyet lelkes kutatók rendeztek és feldolgoztak, így sokmindent megtudhattam a közelmúltból. A hajdanán úri eklézsiának nevezett gyülekezet sajnos a támogató patrónusok elhalálzásával nehéz időket élt meg: a jegyzőkönyvek folyamatos gondokról adnak számot. A gondok legfőbb forrása az ingatlanok állapota volt: a templom, a harangláb, a papi lak és az iskola épületeit folyamatosan javítani kellett. Az erőtlen közösség csupán kisebb befektetéseket tudott eszközölni, így a problémák állandósultak, egyazon generáción belül is többször előfordul kisebb-nagyobb tatarozás.

Az elmúlt 250 évben szinte minden 10-15 évben javításokról és építésről szólnak a jegyzőkönyvek és a számadások. Az elmúlt 30 év pedig csak a templomról szól, szinte szünet nélkül ezt tárgyalják a gyűlések.

És felmerül a kérdés: kell ennyit építkezni? Miért ez a visszatérő motívum?

Ahhoz, hogy megértsük a saját életünket, néha pár lépést hátra kell lépnünk, és kívülről kell szemlénünk önmagunkat. Akár más kultúrákat is vizsgálhatunk, mert sokszor segítenek közelebb jutni önmagunkhoz. A tarcsafalvi létünkre és a közösség folyamatos építkezésére a választ a távoli japán kultúrában véltem felismerni. Az ősi sintoista vallás fő szentélye Isze városában található, amelyet a 3. században alapítottak, majd az elkövetkezendő századokban bővítettek. A távol-keleti szakrális építmények fő

alapanyaga a fa. Joggal gondolhatnánk, hazai példáinkból kiindulva, hogy az ilyen szerkezetek idővel elkorhadnak, rongálódnak, és ilyen hosszú időt aligha érhetnének meg épen. A szentélyt megtekintve viszont azt láthatjuk, hogy vadonatúj épülettel állunk szembe. Ez nem egy ősi japán tartósítószer, nem egy alapos felújításnak az eredménye, hanem egy 1300 éves hagyománynak a folytatása: a szentély 1500 éves és mégis teljesen új. Mivel felfogásuk része, hogy semmi sem örök, így 20 évente a szentélyt porig rombolják, majd új anyagokból, szertartásszerűen újra felépítik ugyanazzal a technológiával a régit. A folyamatosan megújuló világban tudnak állandót alkotni. És ugyanakkor átadják a hagyományokat, hiszen egy generáción belül három-négy újjáépítést is megélhetnek. Így a több ezer éves szentély mégis mindig ép és új. Mindig építkeznek, megélve az örök megújulást.

És lám, Tarcsafalván megtalálhatunk mindent, ami a világmindenségben benne van. Az építés örök, nem pedig az épület. A lelkiület, a hit a fontos! Mennyit tapogatóztam eddig a sötétségben...

Tiszteljük a hagyományainkat, ezért a gyülekezet ismét építkezett. A késő középkori, gótikus templom, amelyet a 19. század során mindegyre felújítanak, javítanak, a század végére nagyon megrongálódik. Orbán Balázs körútja során részletes leírást ad a többszörösen átépített hajlékról, mivel már előre látható, hogy bontani fogják. A közösség a korábbi patrónusok hiányában nagy kölcsönt vesz fel, és új templomot épített. 1898-ra a templomhajó felépül, de az épületet nem tudják még használni. Hétéves huzavona és pereskedés befejeztével a gyülekezet apró lépésekben kivakolja, berendezzi a templomot, de a toronyépítés nem halad. Külön zabalapot hoznak létre, amelyből a tetővonalig érő csonka tornyot be kéne fejezni, de a terv soha nem valósul meg.

Alig húsz évvel később, 1923-ban a püspöki vizitáció felszólítja a gyülekezetet, hogy a szinte új épületen a repedéseket javítsák ki. És a 20. századi jegyzőkönyveket tovább lapozva, olvashatjuk a száz évvel koráb-

bi híradásokat, amelyek folyamatosan ugyanarról a ténykedésről beszélnek: a templomot javítják.

A kilencvenes években támpillérekkel próbálják a hátsó süllyedő falat menteni, de eredménytelenül. 2004-ben a templom északi felén, a domboldal felől vízelvezető drént készítenek, majd közmunkával feltörik a templom betonpadlóját és leverik a vakolatot kívül-belül 2 méter magasságig, hogy a nedvesedést visszaszorítsák.

Közben megszületik a gondolat, hogy a régi, sokszor javított, omladozó épület helyett egy mai igényeknek megfelelő, kisebb, családias templomot építsenek. A gyülekezet nagyon lelkes, mert végre építeni fognak. Pályázatot hirdetnek, nyertes tervet választanak, csupán helyet nem találnak. Közel tíz éven keresztül keresik a megfelelő helyet, de nehéz a szent hegyet elhagyni.

Közben az építkezési technológiák fejlődésével lehetőség nyílt a régi templom felújítására. A közösség a tehetetlensége közepette elfogadja az egyházi felettes szervek javaslatát, és szakemberek bevonásával a felújítás mellett döntenek.

Ezt a helyzetet örököltém, és minden erőmmel azon voltam, hogy a hagyományokat ne szakítsam meg. Kihelyezésem első heteiben el is kezdtük az építkezést. Először a láthatatlan, háttérben történő munkával, a tervezéssel és engedélyeztetéssel, majd meglepően és látványosan. A gyülekezet érezte az ügy fontosságát: bátorított és együtt, közmunkával ástuk meg 2016 őszén a fal menti drént, hogy még jobban szárítsuk az alapokat. Közösén vittük védett helyre a padokat és egyéb templomi berendezéseket.

Köszönjük szépen Keresztúri Barna kolozsvári építésznek, hogy segítségünkre sietett. Először szaknyelven megfogalmazta az elvárásainkat, majd a Popa Augustin által javasolt szakvéleményt kiszámolta, megtervezte, és a szükséges dokumentációt összeállította. Mindezt szinte adományként. Munkatársai voltak: Lakatos Hajdó Barna mint statikus és Kiss Krisztián mint épületgépész.

A látványos munka 2017 júliusában kezdődött. A kivitelező vállalkozó teljes harci készenlétben várt a vezényszóra, de előtte a helyet át kellett vizsgálni. A Csíki Székely Múzeum munkatársa, Darvas Lóránt ré-

gész és segédei, Zólya Emese Krisztina és Tatár Árpád feltárták az érintett területeket. Már az első napokban kiderült, hogy kincsesbányára leltek, hiszen egymás után láttak napvilágot a sírok, épülettöredékek, falmaradványok. Tíz héten keresztül dolgoztak, és munkájuk nagy előrelépést jelentett történelmünk megismerésében. A különböző korokból feltárt több, mint száz sír és a megtalált tárgyak, falak, maradványok azt igazolják, hogy több ezer éve lakott területen fekszik a templomunk. Kiderült, hogy az eddig ismert jelenkori és ezelőtti, késő középkori templomot megelőzően talán két másik templom vagy építmény is létezett. A régészek szépen feltárták, hogy a 19. század végén elbontott templomnak milyen irányultsága, mérete, szerkezete volt. Csodás munkát végeztek! Ez úton is köszönjük kitartó fáradozásukat.

Az építkezési munkálatok legkényesebb része ezután következett, amikor a néhol három méter mélyen a földben levő alapokat kívülről, belülről félméterenként alá kellett falazni. Ez nemcsak időigényes, hanem nagyon veszélyes munka, ugyanis kiderült, hogy a templomnak nemcsak a víz és a talajerózió volt az ellensége, hanem az építő is gyenge munkát végzett.

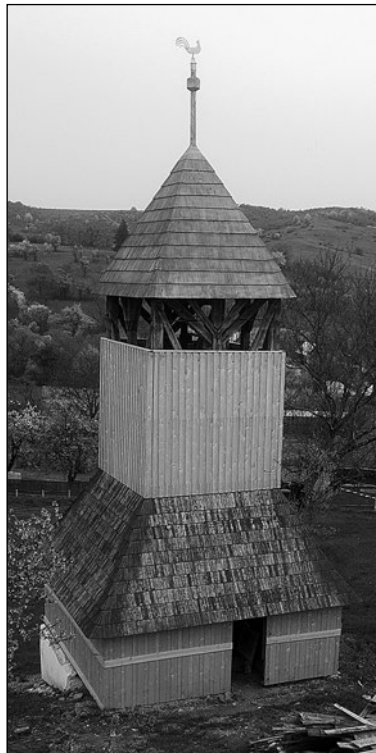
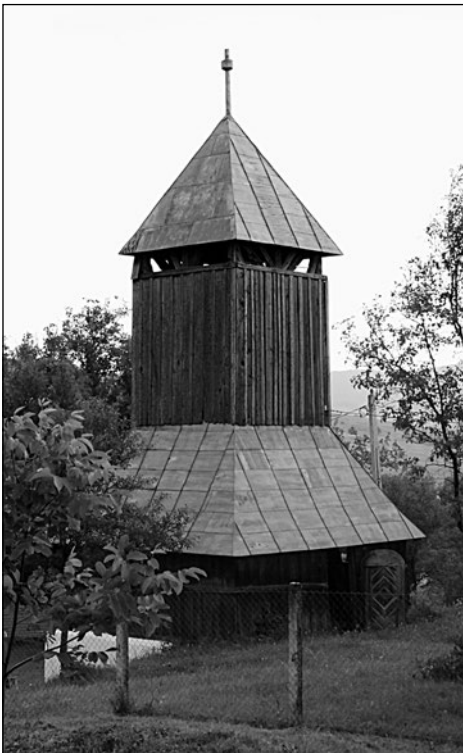
Az alapok megerősítése után új drén készült a templom két oldalára is, majd a falakra a tetővonal mentén betonkoszorút öntöttek.

A hideg idők beálltával az építők áttértek a falu legrégebbi épületének, az 1734-ben (újra)épített fa haranglábnak a felújítására. 2016 tavaszán ezen épület alapjánál már elvégezték a legszükségesebb beavatkozásokat, levakolták a támfalakat, majd 2017 őszén következett a faszervezet. Néhány hét alatt kicserélték a szükségből odahelyezett bádogtetőt az eredeti zsindeyhéjazatra és a külső burkolatot is felújították. A fő cserefa elemek maradtak eredeti állapotukban.

2018 hosszú tele után a kivitelező cég elvégezte a látványos munkálatokat is a templomon: a repedéseket összeszöttek, a hibákat kijavították, újravakolták és meszelték kívül-belül az épületet. Hétről hétre szépült a szent hajlék, a közösség legnagyobb megelégedésére. Utolsó közös összefogásként közmunkával segítettek a gyülekezet tagjai a kivitelezőnek, hogy a belső felületet vízszintbe hozzuk és téglával burkoljuk.

Köszönjük szépen Nagy Zsoltnak és az általa vezetett Kvadrum Axis Kft. munkatársainak a pontos és

szép felújítási munkát. Az áramhálózat kiépítése, a levegőben levő kábelek eltüntetése a Tököly Zoltán által vezetett Zozovill Kft. munkáját dicsérik.

Az elmúlt évtizedek legnagyobb tarcsafalvi közmunkájával visszahordtuk és lefestettük a padokat, helyre tettünk minden bútort.

Most teljes pompájában várja a megújult épület az istentiszteletre érkezőket. A felfokozott várakozás után a gyülekezet Isten iránti hálával, falutalálkozó keretében újra-avatja a templomot szeptember 1–2. napjain.

Az építkezés költségeinek fedezésében Hargita Megye Tanácsa több rendben is támogatott. A Magyar Unitárius Egyház és az Emberi Erőforrások Minisztériumán keresztül a Magyar Kormány is jelentősen hozzájárult a munkálatok költségeihez. Köszönjük segítségüket, amelyekkel kis közösségeink megmaradását szolgálják.

Boldogság és megelégedettség uralkodik a gyülekezeti tagok között, hogy befejeződött az építkezés, és tizenhárom év után visszatérhetnek az ősi hajlékba. Vagy talán csak

egy húszévente ismétlődő rituális megálló ez? Bizonyára építkezni fogunk továbbra is, hiszen az építés örök. Kőből és téglából épült hajlékok szintjén, de ami sokkal fontosabb, hogy az évszázadok alatt kitartó közösség falait is meg kell erősítenünk. Ebben legyen velünk az Isten!

A vallásközi együttműködés újraálmódása

A Vallásszabadság Nemzetközi Egyesülete (IARF) folyó év július 29. és augusztus 1. között tartotta a 35. világkongresszusát és konferenciáját *Újraálmódni a vallásközi együttműködést!* címmel az AEÁ fővárosában, Washington DC-ben. Az eseménynek a George Washington Egyetem adott helyet. A korábbi alkalmakhoz hasonlóan a konferencián a keresztény, buddhista, izrealita, hindu, muszlim képviselők mellett sintoista és szikh vallású meghívottak is részt vettek. A rendezvényen több mint háromszáz különböző nemzetiségű, vallású és szociális hátterű személy volt jelen.

A Vallásszabadság Nemzetközi Egyesülete kezdeményezésére több szervezet bekapcsolódott a szervezésbe, amelyeknek közös érdeke és célja a vallásközi kapcsolatok építése, párbeszédke kezdeményezése, valamint az erőforrásaik megosztása. A konferencia fő előadói Jennifer Bailey lelkész, dr. Mohamed Elsanousi és David Saperstein voltak. A további programrészek alatt csoportbeszélgetések, előadások, munkaülések zajlottak, minden este és reggel különböző vallási képviselők tartottak istentiszteletet a résztvevőknek.

A Magyar Unitárius Egyházat Bartha Alpár és Major László lelkészek, valamint Elekes Zsolt és Ilkei Lóránd teológiai hallgatók képviselték, utóbbiak az ifjúság képviseletében vettek részt a konferencián. A tartalmas előadások és beszélgetések mellett egyházunk számára előrelépést hozott, hogy Székely Kinga Réka homoródszentpéteri lelkészt megválasztották az IARF világszervezete vezetőtanácsi tagjának, valamint Major László datki lelkészt az IARF európai és közkeleti régiójára szakosodott csoportja titkárának, biztosítva a folyamatos unitárius jelenlétet a világszervezet munkájában.

BARTHA ALPÁR
MAJOR LÁSZLÓ

Ádámos 500

FÜLÖP DEZSŐ ALPÁR

• A 2018-as esztendő – tudjuk már – a 450 év égisze alatt zajlik. Amikor egyházunk a tavalyi év során arra kérte az egyházközségeket, hogy lehetőleg ünnepeljék meg a vallásszabadság évfordulóját, akkor az Ádamosi Unitárius Egyházközség nem habozott, hanem bátran vállalta a munkát, a szervezést. Nem is akármit kívántunk ünnepelni, hanem a 450 év szellemében a templomunk fennállásának 500. évfordulóját. Mert mi büszkék vagyunk arra, hogy „örökölt” templomunk van, s jelenlegi formájában az ötszáz éves istenházát meg is tudtuk tartani, s hála a Fennvalónak, be is tudjuk lakni.

Ebben a szellemben adtunk otthont július 21-én az ötödik alkalommal megszervezett Küküllő körüli unitárius találkozóknak. Ebben az évben a marosi egyházkör gyülekezeteit is vendégül láttuk.

Szombaton reggel az ádamosi általános iskola udvarára szinte 500 ember – vendég és házigazda – érkezett. Miután megtettük a gulyásfőzéshez szükséges előkészületeket, és a helybeliek üdvözölték a vendégeket, istentiszteletre került sor, amelyen Nagy László marosvásárhelyi lelkész hirdette az evangéliumot. Az egyházi énekek vezetését Jenei Ildikó tiszteletes asszony vállalta. Az istentisztelet után köszöntőbeszéd következett volna, ha az égi áldás nem szólt volna közbe. A kiadós eső után szükségesebbnek bizonyult a soraink rendezése, így az esperesek, körüli felügyelő gondnokok és a polgármester lemondtak a köszöntőkről. A kedves érdeklődők azonban – ebédre várva – gyönyörködhetek a bethlenszentmiklósi táncscsoport bemutatójában. A gyermekek számára az iskolában biztosítottunk tevékenységet Keszeg Ilonka képzőművészeti tanár irányításával. Egyháztörténeti kiállítás rendeztünk az iskola folyosóján.

Tizenöt tányér gulyás vett részt a gulyásfőző versenyen, ahol a legfontosabb szempont az íz volt. Zsűritagok: Loghin Sándor, Keszeg Júlia és Jeremy Danz. Résztvevők: bethlenszentmiklósiak, küküllődombóiak, dicsőszentmártoniak, dészalviak, magyarsárosiak, medgyesiek, küküllőszéplakiak, szőkefalviak, Nyárad mentiek, szabédiak, marosvásárhelyiek, magyarzsákodiak, szentgericeiek, ádamosi reformátusok, ádamosi unitáriusok.

Vasárnap (július 22-én) a templom ünneplésére került sor. Az érkezőket virággal ékesített épület várta. Egyik szolgálatvégzőként a templomba érve, úgy láttam, szinte mosolyog az épület: virágok szépsége és illata, ünneplő lelkekkel megtelt padok, kenyérral, borral megrakott úrasztala – kell-e más, hogy az ember öntudatlanul is főt hajtsa öt száz évnyi múlt előtt? S ebben a főhajításban már nem a büszkeség, de annál inkább az Isten iránti hála jut kifejeződésre.

Ünnepi istentiszteletünk alkalmából a szószéki szolgálatot Gyerő Dávid, egyházunk főjegyzője végezte, aki sokak számára meghatározó módon mutatta be a Pál utcai fiúk küzdelemre való felkészülését és konok kitartását. Érezhettük szavai súlyát: különösen itt, a szörványosodó világunkban mindenkinek „jelenlét” kell válaszolni a „csatamezőre” hívó szóra, mert a grund csak így tartható meg.

Az úrvacsorai ágendát alulírott mondotta el, a templomot kincshez hasonlítva, amiért az ember, ha megtalálja, képes mindenét feláldozni. Isten országához való tartozásunk rendjén sem szabad azt kérdezzük, hogy mennyibe kerül számunkra az üdvösség, vagy mi az ára, mert ha így gondolkodunk, mindjárt megfizethetetlennek bizonyul számunkra.

Az úrvacsorát négyen szolgáltattuk ki: Szentgyörgyi Sándor Küküllő körüli esperes és Kiss Sándor Lóránd nyárádszentmártoni lelkész, mint a faluból származó lelkészek, valamint Mezei Csaba kolozsvár-írisz-telepi és Fülöp Dezső Alpár helybéli, mint volt és jelenlegi ádamosi lelkészek. Közel 180-an éltünk úrvacsorával, megújítva Istennel, emberrel, önmagunkkal – s miért ne –, e templommal való közösségünket.

Szilágyi Erzsébet tanár a történész objektivitásával, sőt inkább a helybéli lelki odaadásával ismertette a templom és egyházközség múltját és jelenét.

A köszöntések rendjén Czerán József az egyházkör nevében szólt, Tóth László csíkszeredai főkonzul Magyarországot képviselte, Miklós Tibor polgármester a község üzenetével jött, a jelen lévő testvérelekezetek nevében (református, ortodox és görögkatolikus) Dobai Izabella helybéli református lelkész szólt.

Amerikai testvéregyházközségünk képviselője, Jeremy Danz komoly üzenetet hozott: a franklini 150 éve épült templom helyén ma már könyvtár áll. De egykori színes üvegablaka egy darabját elhozták, hogy a mi 500 éves templomunkba helyezték letétbe. Bízunk benne, hogy meg tudjuk őrizni ezt az emléket.

Miklós József helybéli gondnok fogadta és köszönte meg a felszólalásokat.

A kulturális műsor (Sipos Domokos Művelődési Egyesület, vallásórás gyermekek: Fülöp Csenge, Miklós Izabella, Rozália és Sándor) után Székely Kinga Réka tanácsos áldotta meg a gyülekezetet.

A templom kertjében kopjafát állítottunk az 500 év emlékére, avatási beszédet mondott Szentgyörgyi Sándor esperes, majd közösen a főkonzul úrral avatták fel az emlékjelet. A kopjafa üzenete: Ezen a földön az Istenhez vezető út a protestantizmuson és a magyar kereszténységen át vezet. Az áldás Istentől pedig ugyanezen az úton át érkezik mihozzánk.

Isten áldása legyen velünk továbbra is!

Gyermektábor Árkoson

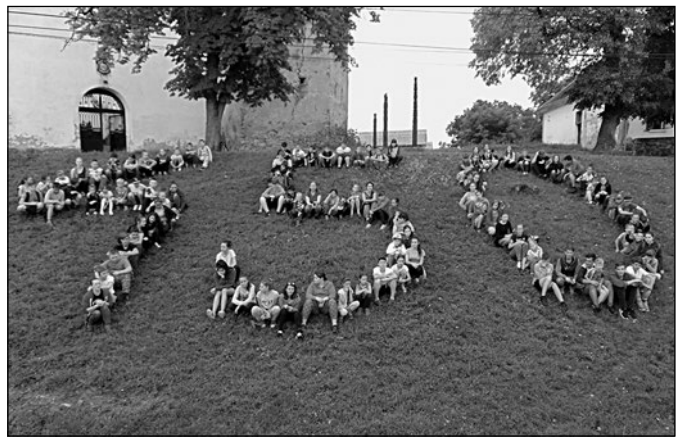
Idén lett négyéves az a szövetség, amit az árkosi, szentivánlaborfalvi-kézdivásárhelyi, sepsiszentgyörgyi és sepsiszentkirályi gyülekezetek a közös álmok valóra váltása érdekében megkötöttek. Ennek célja, hogy a gyülekezet gyermekeit közösen táboroztassuk, és olyan élményt nyújtsunk, amit csak így, ebben a közösségekben tudnak megtapasztalni. E szövetség negyedik évfordulóján, egyházunk jubileumi évében a tábor központi témája a vallásunk, szabadságunk, 450 évünk volt, amelynek – tudják – ők az örökösei, s ők a továbbélőjei. A megszokott napi bontás mellett arra törekedtünk, hogy múltat, jelent és jövőt összekapcsolva minél izgalmasabb és eredetibb formában szólítsuk meg őket, olyan pillanatokat kínálva, amelyek értelmüket, érzelmüket egyaránt megérintik.

Július 23–27. között számtalan örömteli pillanatban és izgalmas játékban, kihívásban volt részünk. Körösfői-Kriesch Aladár híres festményét rekonstruáltuk szalmabábuk segítségével: a bábuknak a nagyobb lányok kiszabták és megvarrták a korabeli ruházatát is. Az idén konfirmáltak napi feladatként kaptak vallásunkkal, egyházunkkal kapcsolatos kérdéseket és feladatokat, amelyeket a legtöbb esetben kreatívan oldottak meg. A vetélkedők, a klasszikus és közkedvelt számháború és cetlizés mellett a táborvezető csapat izgalmasabbnál izgalmasabb játékokkal bű-

völte el a táborozókat. A napok hosszúnak tűntek ugyan, mégis pillanatok alatt eltelt a hét. Új énekeket tanultunk, egymás imádságát hallgattuk a templomi csendben, neveltünk és sírtunk, kívánságlistát írtunk, angyalkodtunk, önmagunk lehettünk. Szerettünk, és szeretve voltunk. S ezeket az érzéseket fogalmaztuk meg a jövőbeli önmagunknak. Leveleket írtunk, amelyet időkapszulába rejtve, a templom udvarában hátrahagytuk a következő évszázadnak.

A búcsúzás a bástya nyújtotta szent térben, a gyertyalángok apró pislákolásában édesen keserű volt. Szavakkal, könnyekkel, öleléssel köszöntük meg egymásnak, hogy egyéni színünket felvihettük a nagy közös vászonra. Arra, amit a jó Isten vigyáz.

PÉTERFI ZITA ÁGNES

Sós víz és mészkö

Július 20-án egy kisbusznyi elindultunk a pap bácsival és a pap nénivel Kolozsról Mészköre, a nyolcadik közös gyermektáborba. A mészköiek a tanácsteremben vártak, szintén egy kisbusznyi. Bár már jól ismertük egymást, összerázó játékokkal kezdtünk, mert egy éve nem találkoztunk. Ezután a templomban imádkoztunk és énekeltünk, összhangzón, vidáman zengett dalunk. A pap bácsi a 450 éves unitárius múlt kezdeteiről beszéltek, és a jó alapra, sziklára épített ház jézusi példázatáról. Megismertük nemcsak az erdélyi, hanem a máshol élő unitáriusok nagyjait is, és örvendtünk, hogy sokunk kedvenc eszközét, a telefont is egy unitárius fedezte fel. Vacsora után a papi kertben szabadon játszottunk, ami a legjobb program volt a három nap alatt.

Szombat reggel áhítatot tartottunk, majd elmentünk Tordára. A legjobb része a múzeumlátogatás volt, ahol eredetiben megnéztük a vallásszabadság kihirdetéséről készült festményt. Sok régi érdekességet is láttunk, például a Torda közelében kiásott csontvázakat, pénzeket és fegyvereket. Utána fagyaltot ettünk a főtéren, és megcsodáltuk az új unitárius emlékművet, a galambos létrát. Ebédelni visszamen-

tünk Mészköre, s a dombtetőn megnéztük Balázs Ferenc házikójának maradványait, és az „unitárius patkót”. Ezután kisbuszokba ültünk, és meg is látogattuk a távolról szemlélt templomok nagy részét. Különösen tetszett a bágyoni templom javítás miatt feldúlt állapota, a kövendi templom kazettás mennyezete, Csegezen a régi harangláb és a szép kicsi templom. A csegezi templomkertben lovak legelészték, s mellettük kellett elmenjünk – ki félénken, ki bátorsággal. Este az előző táborok fényképeit vetítettük ki, s még játszottunk is a sötét kertben.

Vasárnap, a tábor utolsó napján (július 22.) istentiszteletre mentünk, és egy darab mészkövet kapott ajándékba minden táborozó. A pap bácsi „gyermeknyelven” prédikált, hogy a prédikációja jobban leköszön főleg minket, a táborozókat. Ebéd után két csoportba oszolva ki kellett volna rakjuk a tordai festményről készült kirakóst, de csak félig sikerült, mert nehéz volt, és sokan feladták. A már szokássá vált főttkukorica-evés idén sem maradt el.

Nehezen akartuk abbahagyni a közös játszást, de végül haza kellett jönni. Jövőben Kolozson lesz a tábor, ott sós vizet adunk a mészköieknek, mert nálunk az a helyi érdekesség.

GYERŐ REBEKA, SALAMON és BARNABÁS

Testvérekké lettünk

Mi visz rá arra két, egymást nem ismerő egyházközséget, hogy testvérül fogadják egymást? Elsősorban egy központi leosztás, másodsorban néhány szerencsésnek mondható körülmény. Az egyházi központ javaslatára egyházunk fennállásának 450. évében minden egyházközség kap egy testvérgyülekezetet, ugyancsak a magyar unitárius egyházközségek sorából. Az isteni gondviselésnek köszönhetően augusztus 5–6. óta Sepsiszentkirály–Botfalú és Ikland–Nagyernye egyházközségei ezután testvérként tekintenek egymásra.

A két gyülekezet életében ezt a jelentős napot előkészítette néhány, már említett szerencsés körülmény: a lelkészek (Farkas Izolda a háromszék-felsőfehéri gyülekezeté, míg Kiss Zsuzsanna a marosi gyülekezeté) véletlenszerű találkozására tervezgetésbe torkollt. Sok közös vonást véltünk felfedezni egyházközségeinkben: kis lélekszámú társegyházközség mindkettő, a hívek szerint az sem mellékes szempont, hogy mindkét egyházközségben női lelkész szolgál. Jó lenne találkozni, ismerkedni – állapítottuk meg.

Így történt, hogy augusztus 5-én testvérekké lettünk. A nagyernyeiek templomában a sepsiszentkirály–botfalusi lelkész végezte a szolgálatot, majd Karda Erika, a sepsiszentkirályi nőszövetség elnöke ismertette a sepsiszentkirály–botfalusi gyülekezet életét, ünnepeit, hétköznapjait.

A látogatóba érkezett szentkirályiakkal az istentiszteletet követően a templom kertjében elültettük a barátságunk fáját: egy Sepsiszentkirályról származó diófacsemetét. Ünnepséggünket közös ebédrel zártuk, amely alkalmat adott a kötetlen beszélgetéseknek, ismerkedésnek.

Ahogy a faültetés alkalmával elhangzott: reménységünk van, hogy élni fog a közösen elültetett csemete, és élni fog a most induló barátságunk is. De ahhoz, hogy mindez megvalósulhasson, nem elég csupán a reménység. Több kell. Hitre van szükség! Hinni, hogy élet van a fában és a barátságban. S ez a hit, cselekedetekkel párosulva továbbvihet minket a közös úton.

Isten áldása legyen az újonnan létrejött testvérkapcsolatunkon és a két gyülekezeten!

KISS ZSUZSÁNNA

Mit jelent ma lelkésznek lenni?

Július 11–14. között zajlott az a közös szakmai műhely, amelyet az ULOSZ és a UUMA (erdélyi, illetve amerikai lelkészsövetség), valamint a UUPCC (testvéregyházközségi tanács) szervezett. A közös rendezvény gondolata 2016-ban merült fel, célja a két lelkészsövetség közötti kapcsolat megerősítése, egymás szakmai életének a megismerése volt.

A négynapos műhelynek a zeteváraljai Kőfenyő panzió adott otthont, a festői szépségű hely és környéke elbűvölte a tíz amerikai és tizennégy erdélyi lelkészt. A szakmai műhely témájául a *Who we are, what we do and how we do it*, avagy a *Lelkészeknek lenni ma* témakört választottuk. Az ismerkedés játékos formában való levezetését Darrick Jackson amerikai lelkész vállalta, míg a téma felvezetésére Major László datki lelkészt kértük fel, aki vetített képek bemutatójában ismertette a datki egyházközségben végzett szerzői munkáját, betekintést engedve ezzel a résztvevő tíz amerikai lelkész számára az erdélyi lelkészi szolgálat sokszínűségébe.

Buzogány-Csoma Csilla és Bodor Emese lelkésztársaink a kórházlelkészi, illetve vallásánári szolgál

latokról tartottak sok-sok kérdést felvető beszámolót. A szakmai műhely egyházközségek látogatásával folytatódott a második és harmadik napon.

Székelykeresztúron Tódor Csaba lelkész beszélt egyházközségi munkájáról, illetve olyan aktuális kérdésekről, mint például a kisebbségi lét, a globalizáció hatásai, egyházi tekintély és egyebek. Moldován-Szeredai Noémi és családja tárt karokkal fogadott a csekefalvi papi lakon. Amerikai lelkésztársaink nemcsak a finom lekvárokból, szörpökből kaptak ízelítőt, Noémi a gyógynövények világába is elkalauzolta a jelenlevőket. A csekefalvi templomban zsoltár csendült fel ajkunkon, beszélgettünk a női lelkészi szolgálat kihívásairól. Visszatérve a terített asztal mellett lekvárt kóstoltunk, s az üstben készült gombapaprikás, házi kenyér méltó zárása volt a napnak. Székelyderzsben került sor a közös rendezvény zárására. E sorok írója mutatta be az erődtemplomot, majd a záró-istentiszteleten Shari Woodbury, Bodor Emese és Darrick Jackson végezték a szolgálatot. Búcsúként pedig a Daltutajok lelkészei örvendeztették meg lelkünket csodálatos szerzeményeikkel. A bástyás vacsora Újvárosi Katalin munkáját dicsérte.

NAGY ADÉL

SZERETETSZOLGÁLAT

„Ablakot is csinálj a bárkára..”

RÜSZ-FOGARASI TIBOR

• Noé és a vízözön története mindannyiunk vallás-órás emlékeinek egyike. Noé igaz és feddhetetlen volta miatt megszabadul a mindenség Ura haragjától és bosszújától. Pontosan teljesíti az Úr rendelkezéseit a bárkája megépítésével kapcsolatban, többek között ezt is: „Ablakot is csinálj a bárkára...” (1Móz 6,16a)

Noé bárkája az élet bárkája, hiszen számára és szerettei számára, ugyanakkor az állatok számára is a vízözönből való szabadulást, vagyis az életet jelenti. Így az Úr rendelése, hogy „ablakot is csinálj a bárkára”, az élet ablakát is jelenti egyben, és nem csupán Noénak és övéinek, hanem minden ember számára.

Mennyire szükségünk van életbárkánkban mindannyiunknak az élet ablakára is! Ha nincs, bármennyire tökéletes és teljes legyen az élet, a bárkánk egy idő után fülledté, levegőtlenné, s ha fokozódik, elviselhetetlenné válik. Aztán ablak nélkül az oly fontos napfény, az élet világossága és melege sem áramolhat be, nem láthatjuk meg a körülöttünk zajló életet, a teremtett világ lüktetését és szépségét. És mennyire fontos, hogy mi egymás számára legyünk azok, akik, ha nincs, akkor ablakot nyitunk – vagy segítünk az ablak készítésben egymás bárkáján, és ha tehetjük – mi magunk legyünk egymás számára az ablak! Legyünk ablak az életre, a hit, a reménység ablaka, legyünk a szeretet ablaka!

Hálás vagyok, hogy 2018-ban is részt vehettem a Reménység Alapítvány és a Gondviselés Segélyszervezet „ablaknyitó” munkájában, a fogyatékosokkal élők kirándulatában, az ország szépségeinek és nevezetességeinek meglátogatásában. Ablakot nyitotunk és ablakok nyíltak ezzel bennünk is, és ennek áldása nélkülözhetetlen mindannyiunk számára. Mint mindig, tele izgalommal és várakozással indulunk korán reggel Marosvécs, a Gyilkos-tó, a Békás-szoros, Pusztina, az ezeréves határ, Gyergyószárhegy kincsei, csodái, magyar emlékei és értékei fele.

Marosvécs valóságos kincseshánya mindazok számára, akik életcsónakjukba erdélyi magyar értékeket szeretnének beemelni. A XVII. század közepétől a Kemény család birtokában levő, jobb időket is megélt várkastély magán őrzi még az elmúlt rendszer szomorú nyomait: először kifosztották, aztán javítóintézetet működtettek benne, majd a szellemi fogyatékos gyermekek és ifjak nyomott otthona lett. De hála Istennek, néhány éve újra visszakerült jogos tulajdonosai birtokába, és a báró Kemény János örökösei által kifejtett hatalmas erőfeszítés által végre otthonossá kezd válni. A vár parkja az erdélyi irodalom panteonja, hiszen

itt nyugszanak báró Kemény János és gróf Wass Albert is, és itt látható ugyanakkor a Helikon irodalmi társaság jelképe, a kőasztal, amelyet Kuncz Aladár emlékére állítottak. Ablakokat nyitotunk együtt, a nemzeti értékeink, kincseink ablakát, hogy kegyelettel, ugyanakkor az elődök küzdeni tudásával és kitarásával gazdagodhasson életbárkánk.

A Gyilkos-tó és Békás-szoros Isten teremtett világának szépségeire nyitott számunkra ablakot, hogy a természet csodája gyönyörködtessen és gyógyítsa lelkünket. Aztán a következő megállónk Pusztina – a csángó magyarok küzdelmének, identitásmegőrzésének szimbolikus helye, ahol nagy szeretettel fogadtak és meséltek arról a kitarító munkáról, amelyet a magyar nyelv megőrzése érdekében folytatnak egy olyan helységben, amelynek templomát csupán azért nem szentelték fel, mert azt a helyiek Szent István emlékére építették. A kedves gondnok asszony, Barta Magdó csángó dalokkal gyönyörködtetett.

Az ezeréves határ készített ezután emlékezésre és néma főhajtásra, estére fáradtan érkezünk meg szálláshelyünkre Gyergyószárhegyre, ahol vendéglátóink, Farkas Anna és családja szeretete és törődése testet és lelket is táplált és a megérdemelt pihenésre bontott puha ágyat.

Másnap a Bucsinon keresztül megérkeztünk Szóvátára, ahol megpihentünk, sétáltunk egy jó nagyot a Medve-tó körül. Itt megtapasztaltuk az együttérzés és jószág melegségét, hiszen ismeretlenek látva tolókosis küszködésünket a dombbal és a lépcsők sokaságával, megnyitották segítőkész lelkük ablakát felénk. Finom lángos csillapította aztán éhségünket, hogy erőt adjon a haza vezető út kilométereire.

Legtöbbször egyre csendesebbek leszünk az otthonhoz közel, és nem azért, mert szomorúak lennénk, hanem mert az élmények sokasága ott lüktet bennünk. A megnyitott ablakok az élet levegőjét, az teremtő Atyánk világa szépségének örömét, és talán egy évre a reménység életterejét ajándékozzák számunkra. A búcsúzás könnyes tekintetei, az örömteli mosolyok igazolják, hogy mindannyian gazdagabbak lettünk.

Petőfi azt írja versében: „Az álom ablak, melyen által / Lelkünk szeme jövőbe néz.”

Úgy gondolom, hogy mi egymás számára voltunk, és hiszem, hogy leszünk még hasonló alkalmak által „az ablak”, az oly fontos, a láttató, a szívet és lelket, az egész életet gazdagító. Köszönöm ezt nektek, barátaim!

NŐK VILÁGA

Nyári barangolás

FERENCZI MÁRIA-MAGDOLNA

• Június 25-én nőszövetségünk útra kelt, hogy Horváth Piroska ny. tanár vezetésével bejárjuk Székelykeresztúr és a Nyárád mente tájait.

Kirándulásunknak akár mottója is lehetne az az elgondolkodtató idézet, amelyet Horváth Piroska osztott meg velünk:

„Fáj. Sokunknak sok minden fáj.
Mindenkinek egyformán egy fáj.
Az elmúlás.”

(Kovács András Ferenc: *Útfélen fejfa*)

Héjjasfalvánál Székelykeresztúr felé vettük az irányt, ahol a múzeumkertben Petőfi körtefája alatt idéztük fel a nagy költőt, majd Bem apótól is búcsút vettünk.

A Küsmöd völgyében kanyarogva, Etédet, Medesért, e gyöngyszemfalvakat elhagyva, a Firtos-hegy lábánál elhaladva Kőrisspatakra érkeztünk, a szalmakalap-múzeumba. Szócs Lajos szavait mindannyian szívesen hallgattuk: „Szalmaszál? Lenyűgöző a székely nép találékonysága, dolgos keze munkája, verekének eredménye. Biztatóan szól: itthon is meg lehet élni, boldogulni kevésből, de azt beosztva, a magunk munkája eredményét hátrahagyva utódainkra. Mikor van a szalmakalap ideje? Télen – szól a bölcs tanács. Lóg a szegen, van ideje.” Megcsodáltuk a megszámíthatatlan szalmakalapot, a kalapprést, a kétméteres rekordkalapot, a patak faragta köveket, irányjelzők sokaságát, kő időjóst olvashattunk, szalmaemberrel pózolhattunk. Látogatásunkat felejthetlenné tették azok a székely zászlós kis kalapok, amelyeket előttünk készített el nekünk Krisztina és Lajos.

Ezután megtekintettük az unitárius templomot, amely oly ismerősnek tűnt, pedig legtöbbünk most lépett be először ódon ajtaján.

Bözödújfaluban is jártunk. Felidéztek, hogy 1975-ben kezdődött meg az a folyamat, amelynek eredményeképpen a rendszerváltás után (!) megpecsételt 157 család, 900 lakó, öt felekezet sorsa. Elköltöznek vagy víz alá kerülnek? A falurombolás nem volt tekintettel semmire. A szomorú sorsú falu alaprajza szerint elhelyezett kopjafa-faluban is jártunk. Sírnak a kopjafák értük, értünk.

Nyárádszeredában századokat mentünk vissza a múltban: a Bocskai István (1557–1606) fejedelem szobránál hallhattunk egy kis történelmi összefoglalót tanárnőnkől. Bocskai Istvánt 1605. február 21-én itt választották Erdély fejedelemévé az összegyűlt magyar és székely rendek.

A fejedelem szobra eredeti helyére, a templom előtti térre 1997-ben került vissza.

Nyárádgálfalvára is elvitt utunk. A nagy múltú Szentiváni család György nevű őse Mátyás király idejében Erdély alvajdája volt. 1501-ben épült a Szentiváni-kúria, Szentiváni Mihály költő, lapszerkesztő és politikus szülőháza.

Fekete Éva nőszövetségi tagunktól sok kedves emléket hallhattunk Nyárádszentlászlóról, hisz az ő szülőfaluja. Szent László alapította kolostorát. Valóban gyöngyszem az unitárius templom is, a 14. században épülhetett gótikus stílusban. Freskói 1497-ből valók, a millennium évében tárták fel őket. Tornyához ódon falépcsőn kapaszkodhattunk fel Piroskával és Csillával, a kilátás a Nyárád mentére felejthetetlen emlék marad! A temetőkerthben többek között a Sigér család sírboltját látogattuk meg, Sigér Mátyás fejedelmi

kincstárnok végső nyughelyét. Ebédre a Pásztortűz panzióban álltunk meg, majd Nyomát unitárius templomát látogattuk meg, amelynek különlegessége, hogy 1634-ig az unitáriusok a reformátusokkal közösen használták, emellett országos jelentőségű műemlék. A tőzsomszédságában álló református templomot 1990-ben építették újra.

Utunk következő állomása Szentgerice volt: a falu unitárius temploma a 14. században gótikus stílusban épült, 1670-ben átalakították. Jelenleg – örömkünkre – restaurálás alatt áll. A tárva-nyitva álló ajtó, vakolat, por, mész a varrottas terítőkön... reméljük, csak ideiglenes látvány.

Alkonyat fele érkeztünk meg Kőhalom egykoron nagy hadi jelentőséggel bíró várához. Sajnos a vár felújítása nagyon mai ízű, de a kilátás még egy röpke látogatást.

Hálát adva Istenünknek dicsértük e szép, élményekben igen gazdag kirándulásunkat. Hiszünk abban, hogy az ilyen alkalmaknak gyógyító ereje van!

IFJÚSÁGI OLDAL

450 ArtZ Kissolymosban

• A magyar unitárius ifjak és más felekezetű, szabadelvűen vallásos fiatalok szervezeteként működő Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet augusztus 5–9. között szervezte meg a II. Összművészeti Találkozóját a Hargita megyei Kissolymosban, közel 450 fiatal részvételével.

A szervezet 20 éven át, folyamatosan megújuló erővel szervezte meg a tavaszi versmondó és népdal-éneklő versenyét, illetve a nyári színjátszó találkozóját. Küldöttgyűlése 2016 őszén úgy döntött, hogy e két rendezvény társításából valami újat indít útnak. Így született meg az összművészeti találkozó gondolata, amely a népdaléneklés, versmondás és színjátszás mellett teret nyit a fotózás, festészet, grafika, kreatív írás, slam poetry, néptánc, zene és kézművesség kategóriáinak is. A rendezvény játékosan az ArtZ nevet kapta, ahol az „art” a művészeti ágakra, a Z, az egész számok halmazának jele, azok sokféleségére utal.

A rendezvény fő célja az, hogy a fiatalok minél több területen fejezzék ki önmagukat a művészeti ágak által, és olyan teret biztosítson, ahol más programokba is bekapcsolódhatnak, képességeiket erősíthetik, egymástól is tanulhatnak.

A rendezvényt különböző vendégelőadások és műhelymunkák színesítették. A vasárnap délutáni megnyitót megelőzően felvonulásra került sor, majd este táborút mellett közös énekléssel és zenéléssel tették teljessé a találkozás örömét. A következő két napban a versenyszámok kaptak hangsúlyt, esténként a szórakozásé volt a főszerep. Hétfőn este a slam poetry, örömmzenélés és karaoke programokat élvezhették a résztvevők, kedden a székelykeresztúri Mákvirág néptáncgyűttes, valamint a Cickom énekegyüttes lépett fel, ezt táncház követte a Huzavona zenekarral. A rendezvény zárónapján a marosvásárhelyi művészeti líceum dráma tagozatának diákjai a Barabási Tivadar rendezte DELETE című előadásukat mutatták be. A műhelymunkákon a slam poetry műhelytitkait, a kreatív írás mikéntjét, a plakátszerkesztés alapjait, a fotózás alapismereteit is elsajátíthatták a résztvevők.

Az II. ODFIE Összművészeti Találkozón minden kategóriában sor került a produkciók díjazására.

A vers kategória díjazottjai:

I. Demeter Ágnes, Barót; II. Kiss Boglárka Dalma, Kolozsvár; III. Szilágyi Orsolya, Marosvásárhely; különdíj: Botár Dóra, Torda.

A slam poetry kategória díjazottjai:

I. Lukács Andrea, Sepsiszentgyörgy; II. Zakariás Hunor, Sepsiszentgyörgy; III. Palló-Kollesa Karola, Sepsiszentgyörgy; különdíj: Demeter Ágnes, Barót.

A kreatív írás kategória díjazottjai:

I. Forró-Bathó Eszter, Marosvásárhely; II. Péter

Csongor, Árkos; III. Botár Dóra, Torda; különdíj: Forró-Bathó Ákos, Marosvásárhely.

A zene kategória díjazottjai:

I. László Attila, Szentábrahám; II. Tuturika Brass Band, Korond; III. Tife, Torda; különdíj: Vida Domokos, Alsóboldogfalva.

A színjátszás kategória díjazottjai:

I. Kökösi Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet; II. Sepsiszentgyörgyi Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet; III. Tordai Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet; különdíj: Vargyasi Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet. Különdíj Árkosi Attila (Székelyderzs) részére, a *Madame Sabin elrablása* című előadásban nyújtott alakításáért. Legjobb férfi mellékszereplő díj Gáll Tamás (Sepsiszentgyörgy) részére, a *Kriptó király és Lapp Enigel c.* előadásban nyújtott alakításáért. Legjobb női mellékszereplő díj Máthé Edina (Vargyas) részére, a *Lámpaoltás c.* előadásban nyújtott alakításáért. Legjobb férfi főszereplő díj Benke Zoltán (Kökös) részére, az *Értékes vagy c.* előadásban nyújtott alakításáért. A legjobb női főszereplő díjat megosztva kapták Pallo-Kolesa Karola (Sepsiszentgyörgy) és Józsa Eszter (Torda).

A népdal kategória díjazottjai:

I. Pál Orsolya Tímea, Székelykeresztúr; II. Nagy Nikoletta, Körispatak; III. Simó Kamilla, Székelykeresztúr; különdíj: Mihály Dorka, Sepsiszentgyörgy.

A néptánc kategória díjazottjai: a legösszetettebb produkció díja: Sepsiszentgyörgyi Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet; a lehangulatósabb produkció díja: Kökényes táncsoport, Árkos; legszínesebb produkció díja: Kabáth Arnold és Adorján Imola, Nyárádszentmárton-Csíkfalva.

A fotó kategória díjazottjai:

I. Szabó Eszter, Sepsiszentgyörgy; II. Lázár Zoltán, Lövete; III. Széles László, Székelyudvarhely; legjobb tematikus kép: Godra Zsanett, Homoródszentmárton; különdíj: Varga Sorin, Marosvásárhely.

A festészet-grafika kategória díjazottjai:

I. Székely-Benczédi Kinga, Nyárádszereda; II. Chiş Kriszta Laura, Sepsiszentgyörgy; III. Lukács Annamária, Torda.

A rendezvény támogatói és partnerei: az Emberi Erőforrások Minisztériuma, a Nemzeti Együttműködési Alap, a Bethlen Gábor Alap, a Magyar Unitárius Egyház, a Kissolymosi Unitárius Egyházközség, Románandrásfalva Polgármesteri Hivatala, a Bálványosi Nyári Szabadegyetem és Diáktábor, a Magyar Ifjúsági Tanács, az Erdély Mentőcsoport és a Gondviselés Segélyszervezet.

Isten áldása legyen az összművészeti találkozó résztvevőin és kivitelezőin egyaránt.

AZ ODFIE ELNÖKSÉGE

	Lamartine híres verse	Búsít	Portugál autójel Hazai író (Mária)	Kapu, bejárat Folyó, spanyolul	Udvariasan szólít	Az áramerősség jele	Tartomány Dél-Afrikában	Davis-kupa röviden	... oldal (Karácsony Benő)	Ady egyik álneve volt	Orvosnál mondjuk	Becézett Jolán	Idegen Anna	
A folytatás első része														N
Elmélet						Kerül Mátka					Egy angolul Fotót kijavít			
Ennek is, annak is adogat								Szántatlan föld Duplán: dajka						
Idegen női név				Kiöntő (folyó)						Középen beír!			Ipsilon	
A folytatás második része				Kétnyelvű könyvet használó						Félszák!			Forrasztó-eszköz	
Korszak				Futtat Szentencia								Kapa vége! Szerbiai falu		
Téli sport			Lekvár Maros parti város						Magas növesű					
Vályú										Későre Kolostorfőnök				
Apró ólomgolyó										Néhányan				
A tárgy ragja		Lenti helyre Kévés								Electric Light Orchestra			Tonna Bukaresti egyetem	
Kelet-német úszónő volt (Kornelia)										A sugár jele		Keleti uralkodó Szénhidrogén-féleség		
Asszony-névképző			Tantál vegyjele Amper		Kukorica-ital	Régi súlymérték	Ausztria autójel			Becézett József Watt				
Fohász			Magyar folyó Fővárosa Bagdad					Belga falu Gabonát vág						
Liba mondja			Görög betű ... Maria, egyházi ének				Névelő Szófav			Oroszlán-név Meny-asszony			Newton Tengeri halfajta	
Észak		Argon vegyjele Antonov gépjelzése		Alagút Új-Zélandon Málha része!						Farad Inda közepe!		Vonalzó-féleség Szákban van!		
Tanácsol, javasol						Helyőrség								
	É						LY							

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

Kiadja a Magyar Unitárius Egyház, Kolozsvár
Alapítási év: 1888. Új sorozat (1990-től)

Szerkesztőség: dr. Czire Szabolcs főszerkesztő, dr. Andorkó Júlia Eszter szerkesztő

Munkatársak: Asztalos Klára (Nők Világa), Barothi Brigitta (ifjúsági oldal), Bíró Sára (híroldal), Czire Alpár (fotó), Forrai Tibor (keresztrejtvény), Nagy Henrietta (gyermekoldal), Szabó László (Szeretetszolgálat)

Tördelés: Virág Péter. Olvasószerkesztő: Dénes Gabriella

Készült a kolozsvári Idea Nyomdában.

A szerkesztőség postacíme: 400105 Cluj, B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 9. tel./fax: (0)264 593 236/(0)264 595 927

kozlony@unitarius.org

A lapszám megjeleníthető: kozlony.unitarius.org

Lapterjesztés és adminisztráció: **Gáspár Péter** és **Mezei Melinda**. A lapok kiszállításával kapcsolatos felvilágosítás: **Verbum Egyesület, Gál György Attila**, tel.: 0264 596 478

A kéziratok szerkesztőségbe érkezésének határideje: a tárgyhoz előtti hónap **15-e**. Kéziratokat nem őrzünk meg, és nem küldünk vissza. Közlésre szánt fényképeket kérésre visszaküldünk. A lapban közölt írások nem tükrözik feltétlenül a szerkesztőség nézeteit.

ISSN 1220-8418

Barangoló Isten országában

450 A HIT
ISTEN
AJÁNDÉKA
1568-2018

Kedves Barangolók!

Amire ezt a gyermekoldalt olvasgatjátok, már nagy izgalommal készültök az iskolakezdesre, és bizonyára örömmel néztek vissza az elmúlt nyárra. Talán ti sem hiszitek el, hogy a nyár, a vakáció ilyen gyorsan eltelt – én is hasonlóan érzem. De ennek ellenére, remélem, sok-sok emlékekkel gazdagodtatok, és a fényképeken, szívetekben őrzitek az átélt élményeket.

Az e havi barangolásunk fontos állomása az őszi hálaadás ünnepe. Minden biztonnal tudjátok, hogy a négy nagy ünnepünk közül (karácsony, húsvét, pünkösd, őszi hálaadás) ez az egy nem kapcsolódik a tanítómesterünk életének eseményeihez, sokkal inkább a tanításához: a hálaadáshoz, az Isten felé kimutatott köszönetünkhöz. Vannak egyházközségeink, ahol a bőség kosarát a templom piacán helyezik el, ezzel is kiemelve, hogy a sok fáradságos munkának beérett a gyümölcse, van, miért hálát adni és köszönetet mondani Isten gondviseléséért.

Mikor ünnepeljük az őszi hálaadást?

Az őszi hálaadás ünnepe mindig szeptember ..... ünnepeljük.

(A megfejtés a rejtvényben. Küldjétek be a következő címre: unitariusgyermekoldal@gmail.com)

PÉTER CSONGOR

450, tábor!

Újra itt a tábor, itt vannak a gyerekek,
De higgyétek el, ez a vakáció legjobb hete!
Igaz, az idő nem az igazi,
De ez a kedvünket nem szegi!

450 éves ez a nagyszerű egyház!
450 éves a tordai vallásszabadság!
És még lesz jövőnk, még 450 esztendő,
Vagy még 4500, ha olyan lesz a jövő.

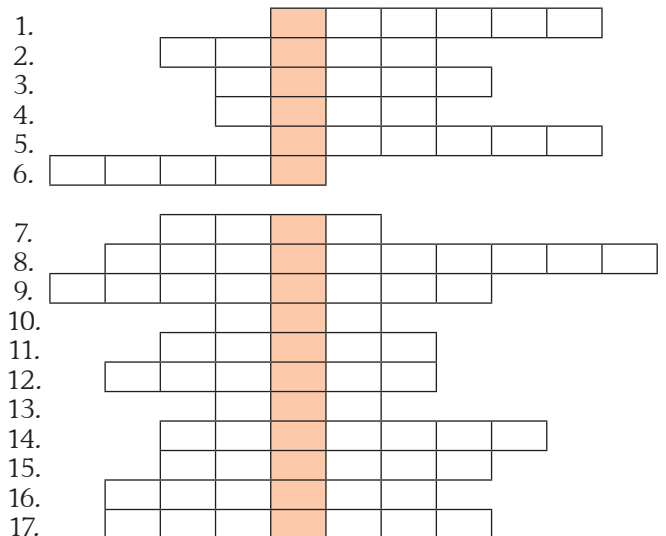
Sok az ismerős arc és az új barátok is,
Táborozunk, és így is lesz egy jó darabig!
Olyan jó, hogy ennyien vagyunk
Mosolygósak és örökké fiatalok!

Együtt éljük át ezt a fantasztikus tábort,
Nem találsz többetilyent, kereshetsz bárhol!
És hogy mennyire jó ez a hév!
Velünk indul a következő 450 év!

2018. július 25., Árkos

1. Zöld, ha érett, ha éretlen, / Róka kap rá kis kertemben. / Kovászolt, de nem kenyérhez, / Ám ha kígyó, nem is mérges.
2. Kerek fejű gyerek vagyok, / piros arcom csak úgy ragyog. / Szép tavaszra itt vagyok, / Jó étvágyat kívánok.
3. Ha harapom, visszaharap, / ha szeretem, könnyem fakad. / Gyökere mélyre szánt, ásóval próbáld, kiskomám.
4. Gyümölcs vagyok, édes vagyok, / ha megértem, piros vagyok. / Télen elrejt jól a kamra, / Mi is volnék, ha nem...?
5. Kívül bőr, belül hús, húson belül csont, csonton belül hús.
6. Öt betűm és két szótagom, hüvelyes vetemény vagyok. Italfajta előtagom, ízesítő a végtagom.
7. Zöld húsú gyümölcs, nálunk nem terem.
8. Piros falú kerek ház, lakik benne gyerek, száz.
9. Fejében hordja a testét, fél lábon áll napestig. Ahány inge van, mind magán hordja.
10. Egy kisasszony, egy kalapja, ezren laknak alatta.
11. Kis koromban nyersen esznek, / ízét adom a levesnek, / barátom a petrezselyem, / egy csomóba kötik velem.
12. Medve koma keresi, / hegyoldalon lelheti, / a bogolyja fekete, / teának jó levele.

13. A karóra felmászunk, / hüvelyekben szorongunk.
14. Színe piros, húsa édes, / de ha csíp, az de keserves!
15. Bőre hamvas, színe sárga, ő az őszi fajta párja
16. Felveszek tíz köpönyeget, / így szeretnek a gyerekek. / Ecet, cukor, só, / köpenyemre ez való.
17. Kívül szűrős, belül sárga, / a közepe ki lesz vágva.

Fogd a kezem

• Kedves Olvasó! Mint áldott ajándékra, úgy tekintek a Székely Kinga Réka lelkész által összeállított *Gyógyíts meg engem, Istenem!* című imádságos könyvre, és hiszek abban, hogy segítségére lesz mindazoknak, akik betegségük idején istenkeresésükben és önmaguk jobb, teljesebb megismerésében általa ráhangolják életüket Istenre, miközben engedik a lelküket lélegezni, a szívet megnyílni, az érzéseket, szavakba önteni, fohászzkodni.

„Áthatol a csend szívemen / Áthatol a csend lelkeimen / Imádkozom / S imámból erőm van ó Uram” – vallja meg az Isten csendjében rejlő megerősödés bizonyosságát ifj. Szombatfalvi József, a szintén lelkész szerző egyik verses imádságában. Az imádkozás a megerősödés, feltöltődés, egyben enyhülés és megújulás alkalmá a léleknek.

A könyv borítóján Szinyei Merse Pál *Pipacsos mező* című festménye. A zsenge búzamező friss zöldjéből felcsattanó élénkpiros pipacsok, az apró, kék virágok, a kanyargó út barna szalagja s a látóhatár gyönyörű sárgája, az úton gyermekével haladó asszony mind-mind Isten áldását fejezi ki a kötet kontextusában.

A borító témájához hasonlóan a könyvben szereplő bibliai idézetek, a lelkésznők, lelkészek és világiak által írt imádságok és verses imák, a Miatyánk és unitárius hitvallásunk is annak az áldásnak felismerésére vezet, amit betegség idején, félelemben, a lélek megkeseredettségében, reménytelenségben, sírásban, kilátástalanságban, tehetetlenségben, kiszolgáltatottságban, megrendült hitünkben Isten szüntelen gondviselése és az imádkozás lehetősége jelent számunkra.

A betegek: felebarát, gyermek, hitves, családtag, nő és édesanya, szenvedő idős vagy beteget gondozók, haldoklók mellett keletkezett imádságok hitelesen fejezik ki a keresztény embernek próbatétel idején felmerülő kérdéseit, kételyeit. Mint segélykiáltás, számvetés, hálaadás életért, erőért, hitért, mindenért, amik vagyunk és ami van, lelki pihenés és tisztulás, személyes kincs, bátorítás, fényvel, meleggel és reménnyel való „balzsamozás”. A lélekből, Isten- és emberszeretetből, a megkérdőjelezhetetlen Istenben való hitből merítő imádságok, mind a mi Teremtőnk és Gondviselőnk felénk nyújtott keze, hogy azt megragadva fölsegítsen a lelki mélységeinkből, a betegség olykor sűrű, sötét hitpróbáiban, kiemeljen a fényre, a reményre, a vigasztalódás áldott érzésére. Bátorítsanak, amikor át kell engednünk magunkat, életünket

és mindazok sorsát, akiket szeretünk, akikért aggódunk, akikért imádkozunk, hogy akaratunkat az Istenünk akaratához igazítsuk. Erővel töltsék fel életünket akkor, amikor a betegség fájó csendjében együtt lélegzünk az Istennel. Csendesítse háborgásunkat az Istenben való hitünk, amely mindig erőt adott az élethez, a család szeretetéhez, a munka elvégzéséhez, a lélekből való megújuláshoz, az otthonunkban, templomokban, kórházakban, betegágyak mellett való imádkozáshoz, amelyről a lelkész és világiak is bizonyosságot tesznek az imákban és versekben, s amelyet így vall meg szintén ifj. Szombatfalvi József: „Elmondjam hogy nagy az Isten / Tenyerében hordoz engem”. Végül Csécs Márton szavait idézve adok hálát Istennek ezért a könyvért, a mögötte levő áldozatos munkáért, és kérem ezt az áldást az olvasókra, imádkozó testvéreink életére, gyógyulására, vigasztalódására: „Áldott légy a hitünkért, amely arra biztat, hogy Te a mennyei Úr, lelkednek szikráját hordozó gyermekednek imáját mindig meghallgatod...”

BUZOGÁNY-CSOMA CSILLA

Bartha Alpár lelkész (Kökös), **Buzogány-Csoma Csilla** kórházlelkész (Sepsiszentgyörgy), **Ferenczi Mária-Magdolna** ny. agrármérnök (Sepsiszentgyörgy), **Fülöp Dezső Alpár** lelkész (Ádámos), **Gyerő Rebeka**, **Salamon és Barnabás** diákok (Kolozs), **Kiss Zsuzsánna** lelkész (Ikland–Nagyernye), **Major László** lelkész (Datk), **Mikó Ferenc** lelkész (Tarcsafalva), **Nagy Adél** lelkész (Recsenyéd), **Péterfi Zita Ágnes** segédlelkész (Sepsiszentgyörgy), **Rácz Norbert Zsolt** lelkész (Kolozsvár), **Rüsz-Fogarasi Tibor** lelkész (Kolozsvár), **id. Szombatfalvi József** ny. lelkész (Székelykeresztúr), **Török István** lelkész-esperes (Olthévíz), **Újvárosi Katalin** lelkész (Székelymuzsna–Zetelak), **Váncsa Csilla** nőgyógyászati tag (Sepsikőröspatak)